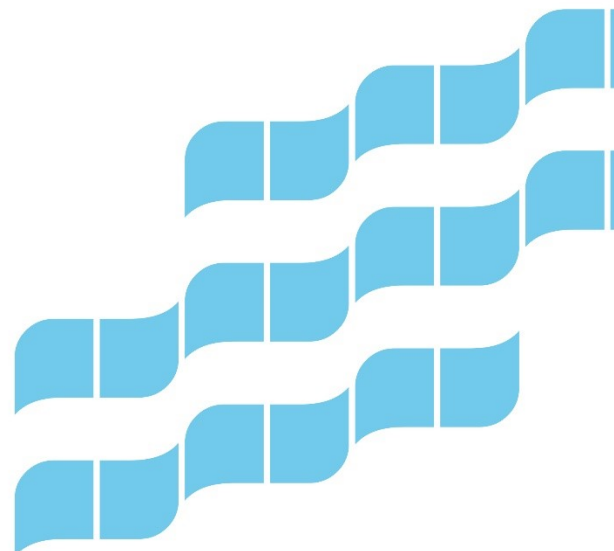

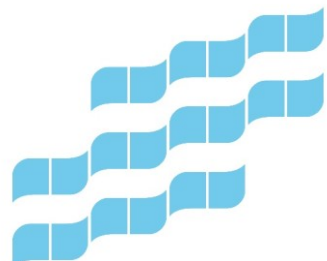
**Palautteet ja lausunnot
Tampereen luonnonsuojelualueohjelma
2026-2040 -luonnos**

Nähtävillä olo 19.11.-17.12.2025

Sisällys

1	Luonnonsuojelualueohjelman luonnoksen nähtävillä olo ja osallistaminen	3
2	Saadut palautteet ja keskustelu asukastilaisuudessa.....	3
3	Asukaspalautteiden tiivistelmä	4
4	Viranomaislausunnot ja naapurikuntien lausunnot	7
4.1	Pirkanmaan Elinvoima-, liikenne- ja ympäristökeskus.....	7
4.2	Pirkanmaan maakuntamuseo	8
4.3	Pirkanmaan liitto.....	8
4.4	Pohjois-Savon ELY-keskus, kalatalousyksikkö	10
4.5	Pirkkalan kunta, yhdyskuntalautakunta.....	11
5	Yhdistysten ja järjestöjen lausunnot	12
5.1	SLL Pirkanmaa ja Pirkanmaan Lintutieteellinen yhdistys.....	12
5.2	Luontoliitto ry	16
5.3	Tampereen ympäristönsuojeluyhdistys ry.....	18
5.4	Tampereen kaupunkiluonnon ystävät ry	21
5.5	Kangasalan luonto ry ym.....	23
5.6	Eläköön Eteläpuisto ry	24
5.7	Tampereen riistanhoitoyhdistys ry	25
5.8	Hirviniemen hirvenmetsästysseurue ry	26
5.9	Tampereen Pyrintö ry	27
5.10	KooVee ry / suunnistus	29
6	Yritysten lausunnot/palaute.....	31
7	Kaupungin muut yksiköt ja palveluryhmät.....	31

1 Luonnonsuojelualueohjelman luonnoksen nähtävillä olo ja osallistaminen

Ohjelma oli nähtävillä 19.11.-17.12.2025.

Asukkaille ja muille osallisille pidettiin ohjelman esittelytilaisuus kaupunginkirjasto Metsossa 26.11.2025. Lisäksi ohjelmaa esiteltiin pyynnöstä Tampereen Sieniseururan kokouksessa 17.12.2025.

Palautetta pyydettiin kaupungin internet-sivujen e-lomakkeen tai kirjaamon kautta.

Lausuntopyyntö lähetettiin naapurikunnille, viranomaistahoille (Pirkanmaan ELY-keskus, Pirkanmaan liitto, Pirkanmaan Maakuntamuseo, Metsähallitus ja Pohjois-Savon ELY/Kalatalous) sekä luontojärjestöille.

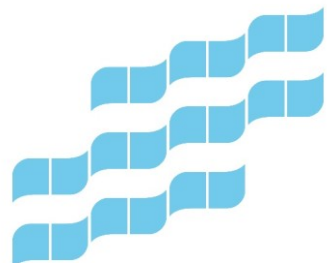
Lausuntoja pyydettiin sisäisesti usealta taholta: strategiayksiköltä, strategiselta hankekehitykseltä, yleiskaavoitukselta, asemakaavoitukselta, ilmasto- ja ympäristöpolitiikalta, viheralueet ja hulevedet-yksiköltä, infraomaisuuden hallinnalta, rakennuttamiselta, liikennejärjestelmäsuunnittelulta, kuntatekniikan suunnittelulta, kiinteistötoimelta, luontokoulu Korennolta, liikunnan ja nuorison palveluryhmältä ja luonnontieteelliseltä museolta.

2 Saadut palautteet ja keskustelu asukastilaisuudessa

Asukas- ja esittelytilaisuudessa 26.11.2025 oli 33 osallistujaa. Ohjelman taustaa esitteli vs. ympäristöjohtaja Kati Skippari ja ohjelman sisältöä ympäristösuunnittelija Eeva Punju. Valtion luonnonsuojeluviranomaisen kommenttipuheenvuoron piti Pirkanmaan ympäristökeskuksen ylitarkastaja Jyri Pääkkönen.

Yleisö yleisesti kiitteli ohjelmaa ja sen tavoitetta suojelualueiden pinta-alan kaksinkertaistuksesta. Myös ohjelman raporttia kiitettiin kattavana tietolähteenä. Tavoitteen kunnianhimoa toisaalta myös kyseenalaistettiin.

Ohjelman aikataulun ja prosessin osalta oltiin kiinnostuneita päätöksentekoi-
mesta (kaupunginvaltuusto vai -hallitus), miten asukkaiden kommentit vaikutta-
vat ohjelmaan, sekä osallistamisesta alueiden hoito- ja käyttösuunnitelmien te-
ossa. Lisäksi ilmaistiin huolta siitä, etteivät tulevat valtuustot sitoudu pitkällä ai-
kavälillä toteutettavaan ohjelmaan, sekä pohdittiin voiko 15 vuoden aikana
tehdä lainkaan uusia suojelualueavauksia ohjelman hyväksymisen jälkeen.

Kohteista Kauppi-Niihama keskustelutti eniten: Vuonna 2024 tehdyn kuntalaisaloitteen (820 ha) ja luonnoksen välillä olevaa eroa ihmeteltiin, toivottiin tarkempia rajoituksia, joissa reititkin näkyisivät, haluttiin kaupungin hankkivan yksityisiä maita itäosista ja itäosaa kaivattiin tarkastelualueeksi. Myös uusien hiihtolatuksen linjauksien perään kysyttiin ja oltiin huolissaan siitä, tuleeko lisää kirjapainajahakuita. Kansallisen kaupunkipuistohankkeen edistymisestä kysyttiin.

Kaukajärvi-Pitkäjärven vuonna 2021 tehdyn suojelualoitteen perään kysyttiin ja sen alueita toivottiin liitettäväksi ohjelmaan. Kaukajärven pohjoisrantaan esitettiin kaavallista suojelua rakentamisen sijaan.

Muita esille nostettuja suojelualuetäydennyksiä: Esitettiin huolta Mustavuoren/Teerivuorenpuiston virkistysmetsän säilymisestä. Vuoreksen Virolainen ja Pikku-Virolainen ympäristössä esiintyy luontoarvolajeja ja Hervantajärven itäosaan esitettiin suojelualuetta yhteistyössä Kangasalan ja Lempäälän kanssa. Ehdotettiin myös, että kaikki kaupungin virkistysmetsät tulisi suojella.

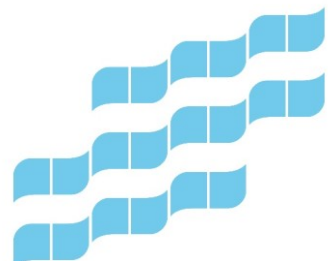
Muuta keskustelua: Oltiin huolissaan liian voimakkaiden toimenpiteiden mahdollistamisesta kovan käyttöpaineen alueilla, esimerkiksi Kauppi-Niihamassa. Kommentointiin ettei kaupungin tulisi käyttää luonnolta arvokkaita alueita vaihtomaina. Paahderinteitä tulisi huomioida ja hoitaa kokonaisuutena. Toivotaan yleisesti yhtenäisyyttä suojelualueisiin, esimerkiksi liittämällä niihin tarvittaessa myös heikomman suojeluarvon alueita. Makkarajärvi-Viitastenperän luonnonsuojelualueella on liikaa käyttöä ja voimakasta kulumista, joten suojelu ei ole toteutunut hyvin. Kaikkien vanhojen metsien suojelua peräänkuulutettiin. Kysyttiin jokaisenoikeuksien rajoittamisesta, muun muassa maastopyöräilyn ohjeistamisesta ja uusien maastopyöräpolkujen rajoittamista toivottiin.

3 Asukaspalautteiden tiivistelmä

E-lomakkeella antoi palautetta 87 henkilöä ja kirjaamon kautta annettiin kolme yksityishenkilön palautetta, joten asukaspalautetta yhteensä 90 kpl.

Palautteissa korostui kantakaupungin alueiden suojelu sekä ohjelman yleiset tavoitteet. Lähes kaikki palautteet olivat myönteisiä. Yksi palaute suhtautui kriittisesti suojeluun ja esitti metsien hakkuista suojelun sijaan, yksi palaute esitti ylisuojelun välttämistä ja yksi palaute esitti suojelun keskittämistä kaupungin maille, kuten ohjelmassa on tehtykin.

1. Yleiset tavoitteet ja ohjelman laajuus

Suurin osa palautteista piti ohjelman tavoitteita hyvinä ja kiitti ohjelman laatimista, mutta toivoi kunnianhimoisempia suojelualueita ja nopeampaa toteutusta. Useat palautteet korostivat, että suojeltavien alueiden pinta-alaa tulisi kasvattaa merkittävästi – mainitaan muun muassa 2000 hehtaarin tavoite ja EU:n 30 % suojelutavoite. Alueiden kytkeytyvyyttä esitettiin myös tavoitteeksi. Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja ekologisten yhteyksien vahvistaminen olivat palautteiden keskeisiä teemoja. Palautteissa korostettiin, että suojelualueiden tulee olla mahdollisimman laajoja ja yhtenäisiä, jotta ne tukevat lajien elinvoimaisuutta. Ohjelman pitkä toteutusaika ja rajattu laajuus herättivät huolta. Toivottiin, että ohjelmaa täydennetään ja laajennetaan ohjelmakauden aikana uusien luontotietojen perusteella. Ylikunnallista yhteistyötä suojelussa (Kaukajärven osalta) esitettiin.

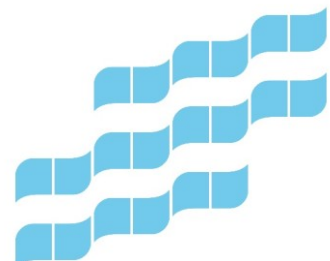
Palautteissa korostettiin asukkaiden, yhdistysten ja muiden sidosryhmien osallistamista päätöksentekoon. Toivottiin avointa ja jatkuvaa vuoropuhelua sekä mahdollisuutta täydentää ohjelmaa uusien havaintojen ja tietojen perusteella.

Virkistyskäytön jatkumisen mahdollisuutta pidettiin tärkeänä suuressa osassa palautteista. Toivottiin, että virkistyskäyttö ja suojelu sovitetaan, ja että eri käyttäjäryhmien tarpeet huomioidaan. Virkistyskäytön mahdollisuudet halutaan säilyttää, mutta osa palautteista korosti, että virkistyskäyttöä tulee tarvittaessa rajoittaa luonnon suojelemiseksi. Nuotiopaikkojen ja muiden rakenteiden vaikutuksista luontoarvoihin oltiin myös huolissaan. Osassa palautteista esitettiin huolta maastopyöräilyn mahdollisuuksien säilymisestä.

2. Kohdekohtaiset kommentit

Alueista ylivoimaisesti eniten palautetta keräsi Kauppi-Niihama, yhteensä 57 vastaajaa otti sen esille ja alue mainittiin 185 kertaa. Näistä monessa esitettiin, että alue suojeltaisiin kokonaisuutena, rajauksia laajennetaan ja pirstoutuminen sekä rakentaminen lopetetaan. Virkistyskäyttöä pidettiin tärkeänä säilyttää alueella, erityisesti maastopyöräilyn ja suunnistuksen jatkumista pidettiin tärkeänä, mutta uusia leveitä reittilinjauksia ja muuta rakentamista vastustettiin. Tämän mainitsi erikseen 11 vastaajaa. Muutamassa palautteessa huolta herättivät myös nuotiopaikkojen tuottama häiriö ja haitat luonnolle.

Kaukajärvi-Pitkäjärven aluetta pidettiin arvokkaana, ja järvien etelärannalle toivottiin yhteistä suojelualueutta. Ratkaisua toivottiin valmisteltavan yhdessä Kangasalan ja Tampereen kesken (14 vastaajaa). Huolta esitettiin pohjoisrannan kaavoituksesta sekä Kangasalan puolen suunnitelmista.

Kintulammille, Pirttijärville, Vähä-Valkeajärvelle, Korpi- ja Uusi-Keson alueille, Hervannan/Vuoreksen alueille sekä Terälahden luontokoulun alueelle toivottiin esitettyä laajempia suojelualueita (kaikille 5-10 mainintaa / alue)

lidesjärven suojelun tärkeydestä ja rajauksen laajentamisesta eteläosassa mainitsi 11 vastaajaa.

Lisäksi esitettiin yksittäisiä suojelun lisäämistä tai kannattamista koskevia aluekohtaisia mainintoja.

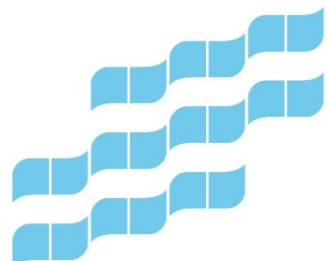
Vastaus: Kauppi-Niihaman rajausta on päivitetty luonnosvaiheen jälkeen. Lännessä rajausta on supistettu tiheimmän polkuverkoston alueelta kuluneimpien ja käytetyimpien alueiden osalta. Ladut sijaitsevat koko Kauppi-Niihaman alueelta 50 metriä leveässä metsäkäytävässä, joka ei ole luonnonsuojelualue. Itäosasta rajausta on laajennettu siten, että mukana on Hepovuoren alue kansallisen kaupunkipuiston rajauksen pohjoispuolelta. Kokonaisuudessaan Kauppi-Niihaman rajaus pieneni luonnoksesta noin 14 hehtaaria.

Kaukajärven etelärannalta uudeksi ohjelmakohteeksi on otettu mukaan Levonmäki, noin 7 hehtaarin laajuinen rantaan rajoittuva rinnemetsä.

Ohjelmassa esitetään kaksi uutta tarkastelualueita: Hervantajärven tarkastelualue, joka sijoittuu nykyisen Makkarajärvi-Viitastenperän luonnonsuojelualueen ja ohjelmakohteen 22 Hervantajärven luoteispuoli välille, ja Suolijärven tarkastelualue nykyisen Hupakankorven luonnonsuojelualueen laajentamiseksi Suolijärven ympäristössä.

Ohjelman päivitystarve tarkastellaan valtuustokausittain. Ennen luonnonsuojelulain mukaisen suojelun toteutumista ohjelmakohteet merkitään kaupungin omissa alueiden käyttöä, hoitoa ja kunnossapitoa koskeviin tietokantoihin ja asiakirjoihin suojelluiksi, jotta ne tulevat huomioituksi ja turvatuksi ennen kohdekohtaista rauhoitusprosessia. Suojeltavien alueiden yksityiskohtainen suunnittelu, johon kuuluu rajauksien tarkentaminen, tehdään ohjelmassa esitetyn prosessin ja aikataulutuksen mukaan.

Ohjelman ulkopuolelle jääviä luontoarvoalueita voidaan osoittaa suojeluun myös muilla keinoin kuin luonnonsuojelulain mukaisesti. Alueita ja kohteita voidaan suojella kaupungin omissa alueiden käyttöä ja hoitoa ohjaavissa asiakirjoissa, kuten metsien hoidon toimintamallissa ja kaavoissa, osoittaa niille monimuotoisuutta turvaavia alueita (OECM) sekä toteuttaa LUMO-ohjelman mukaisesti ennallistamista ja kompensatiohyvitysalueita. Monimuotoisuutta turvaavan alueen perustamista on tarkasteltu esimerkiksi Suolijärven ympäristön alueilla. Ennallistamista ja kompensatiohyvitystoimenpiteitä suunnitellaan kaupungin

tarpeisiin perustuen esimerkiksi Kintulammin luonnonsuojelu- ja retkeilyalueeseen liittyvillä kiinteistöillä, Pirttijärven ja Kulkkilan metsäalueilla sekä Murron kiinteistöillä, joka rajoittuu Oriveden rajaan. Toimenpiteet kohdistuvat tarvetta vastaaviin luontotyyppeihin. Toteutuessaan kompensatiohyvitysalueet siirtyvät pysyvästi muun maankäytön ulkopuolelle.

Monipuolinen virkistyskäyttö on tunnistettu useimmilla alueilla tärkeäksi käyttömuodoksi. Lähtökohtaisesti on suunniteltu, että nykyinen virkistyskäyttö alueilla voi jatkua. Tarkempaa käytön ja suojelun yhteensovittamista tehdään myöhemmässä vaiheessa, kun alueiden rauhoituspäätöksiä valmistellaan.

4 Viranomaislausunnot ja naapurikuntien lausunnot

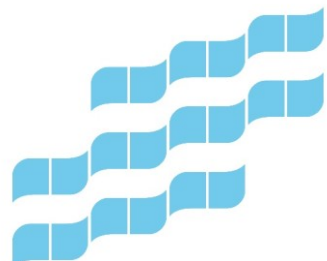
4.1 Pirkanmaan Elinvoima-, liikenne- ja ympäristökeskus

Lausunto: ”Luonnonsuojelualueohjelma 2026-2040 on pitkäjänteinen, tavoitteellinen ja hyvin valmisteltu kokonaisuus. Ohjelma toimii merkittävänä kuntatason työvälineenä luonnonsuojelun edistämisessä. Suojelupinta-alan merkittävä lisääminen sekä 13 % suojeluosuus Tampereen kaupungin omistamasta pinta-alasta on esimerkillinen malli, jonka myös muut Pirkanmaan kunnat ja kaupungit voivat omaksua. Ohjelmassa on määrällisten tavoitteiden lisäksi kiinnitetty hyvin huomiota myös laadullisiin tavoitteisiin.

Laajempien aluekokonaisuuksien suojeleminen sekä olemassa olevien suojelualueiden ja suojelualueverkoston laajentaminen parantavat suojelualueiden verkoston laatua ja merkittävyyttä. Aluesuojelun kohdentaminen vähälukuisiin ja arvokkaimpiin luontotyyppeihin kuten lehtoihin sekä laajempiin elinympäristökokonaisuuksiin parantaa samalla myös Pirkanmaan uhanalaisten vastuulajien esiintymien suojelutasoa.

Kohdevalinnat, niiden valmistelu ja dokumentointi on laadukasta ja kattavaa. Kohdekortit palvelevat hyvin myös kansalaisia ja kouluja. Luonnonsuojelualueiden arvot ovat moninaisia, luonnonarvojen lisäksi ne toimivat myös virkistys- ja oppimisympäristöinä.

Luonnonsuojelualueohjelma tukee osaltaan Pirkanmaan LUMO-ohjelmatyön tavoitteita ja toteutumista, ja edistää luonnonsuojelua sekä luontokadon pysäyttämistä siten myös maakunnallisella tasolla.”

4.2 Pirkanmaan maakuntamuseo

Lausunto tiivistettynä: Pirkanmaan maakuntamuseo toteaa, että maakuntamuseo suhtautuu erittäin myönteisesti luonnonsuojelualueohjelmaan ja siinä esitettyihin suojelualueisiin. Joillakin suojelualueiksi esitetyillä alueilla on kulttuuriympäristöarvoja, jotka on syytä huomioida suojelualueiden rajauksia, rauhoitusmääräyksiä ja hoito- ja käyttösuunnitelmia laadittaessa.

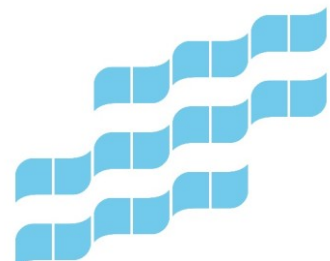
Arkeologisen kulttuuriperinnön osalta museo lausuu, että luonnonsuojelualueiden perustamisella on pääsääntöisesti pelkästään positiivisia vaikutuksia; useimmissa tapauksissa luonnonsuojelualueen perustaminen tukee myös niillä sijaitsevien arkeologisten kohteiden suojelua. Tärkeää on, että arkeologisten kohteiden hoito ja tutkimus museoviranomaisen hyväksymän suunnitelman mukaisesti mahdollistetaan. Mikäli arkeologisille kohteille suunnitellaan suojeluun liittyviä rakenteita tai hoitoa, tulee niistä pyytää alueellisen vastuumuseon lausuntoa, ja mahdollisesti muinaismuistojen osalta myös hoitolupaa Museovirastosta. Arkeologisia kohteita sisältävien luonnonsuojelualueiden perustamisesta ja niiden rauhoitusmääräyksistä on pyydettävä aluekohtaiset lausunnot Pirkanmaan maakuntamuseolta. Lausunnossaan maakuntamuseo esittää seitsemän kohdetta, joilla on tällä hetkellä tiedossa arkeologisia kohteita, ja pyytää että arkeologisten kohteiden tiedot lisätään myös alueiden kohdekortteihin. Alueet ovat 7. Taulasalo, 8. Niemisennokka, 14. Reuharinniemi, 15. Kauppi-Niihama, 16. Iidesjärvi, 18. Lahdespohja ja 21. Multivuori.

Rakennetun perinnön ja maiseman osalta maakuntamuseo toteaa, että Kauppi-Niihaman alueella sijaitsevat huvilakulttuuriin liittyvät vapaa-ajan asuntojen säilyminen virkistyskäytössä on lähtökohtana rakennusten säilymiselle myös tulevaisuudessa.

Vastaus: Maakuntamuseon osoittamille kohteille on lisätty maininta arkeologisista kohteista, ne ja huomioidaan maakuntamuseon esittämällä tavalla alueiden jatkosuunnittelussa. Kauppi-Niihamassa vapaa-ajan asunnot on rajattu luonnonsuojelualueen ulkopuolelle, ja niiden käyttö voi jatkua sen osalta entisellään.

4.3 Pirkanmaan liitto

Lausunto: ”Pirkanmaan liitto pitää Tampereen kaupungin luonnonsuojelualueohjelmaa ja sitä edeltäneitä ohjelmakausia luonnonsuojelun kannalta merkittävänä työnä, joka esimerkiksi kannustaa Tampereen kaupunkiseudulla ja maakunnassa myös muita toimijoita ryhtymään luonnon tilaa merkittävästi edistäviin toimiin. Pirkanmaan liitto pitää suojelun kaksinkertaistamisen tavoitetta kunnianhimoisena, mutta toteutettavissa olevana tavoitteena. Pirkanmaan liitto katsoo, että Tampereen kaupungin luonnonsuojelualueohjelma yhdessä kaupungin

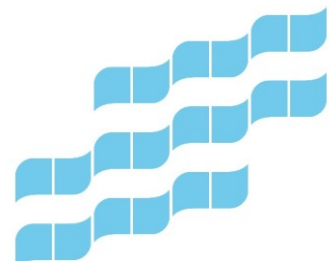
luonnon monimuotoisuusohjelman, kaavoituksen sekä kaupungin metsien hoidon toimintamallin kanssa tuovat konkreettisia ja tehokkaita ratkaisukeinoja luonnon tilan parantamiseen myös suojelun ulkopuolisilla alueilla. Pirkanmaan liitto katsoo luonnonsuojelualueohjelman mukaiset tavoitteet erityisen tärkeiksi Tampereen kaltaisessa kaupungissa, jossa väestön ja yhdyskuntarakenteen kasvupaine on merkittävää.

Luonnonsuojelutoimia on ohjelmassa tarkoitus kohdentaa erityisesti heikoimmalla suojelutasolla olevien luontotyyppien sekä maakunnallisesti merkittävien uhanalaisten lajien, Pirkanmaan vastuulajien, turvaamisen kannalta tärkeille alueille. Pirkanmaan liitto pitää hyvänä, että ohjelmassa on hyödynnetty maakuntaliiton yhdessä Pirkanmaan ELY-keskuksen kanssa Suomen ympäristökeskukselta tilaamaa selvitystä Pirkanmaan uhanalaisista lajeista ja luontotyypeistä. Kuten luonnonsuojelualueohjelmassa todetaan, pelkkä suojelualueiden osoittaminen ei riitä, vaan useat lajit vaativat selviytyäkseen elinvoimaisina myös muita toimenpiteitä. Pirkanmaan liitto pitää tästä lähtökohdasta erittäin hyvänä ratkaisuna suunnitelmaan sisältyvää erillistä suojeluohjelmaa maakunnan vastuulajeista.

Kuten ohjelmassa todetaan, monet suojelukohteista sijoittuvat kantakaupungin alueelle ja yleiskaavoissa sekä Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040 virkistyskäyttöön osoitetuille alueille. Ohjelman vaikutusten arvioinnin perusteella merkittävimmät maankäyttövaikutukset kohdistuvatkin virkistyskäyttöön. Väestöltään kasvavalla Tampereen kaupunkiseudulla käyttöpaine lähivirkistysalueille korostuu jatkossa entisestään. Pirkanmaan liitto katsoo, että luontoarvojen turvaamisen ja virkistyskäytön yhteensovittamiseen on tarvetta kiinnittää erityistä huomiota kantakaupungin keskuspuistoverkoston ja taajamien läheisyydessä olevien kohteiden jatkosuunnittelussa.

Pirkanmaan liitto pitää tärkeänä ohjelman vaikutusten arvioinnissa esitettyä päätelmää siitä, että suojelualueiden pinta-alan lisääntyminen osaltaan varmistaa laadukkaan lähiluonnon ja aidon luontokokemuksen säilymistä sekä kehittymistä ja mahdollistaa asukkailla terveellistä asuinympäristöä ja virkistysmahdollisuuksia. Vaikutusten arvioinnissa todetaan myös, että kohteiden toteuttaminen luonnonsuojelualueina voi tuoda myös reunaehjoja virkistysreittien suunnitteluun ja tiettyjen luontopalveluiden toteuttamiseen.

Pirkanmaan liitto pitää tärkeänä, että etenkin väestöltään kasvavilla alueilla viheralueiden riittävyyteen ja ekologiseen laatuun kiinnitetään huomiota. Pirkanmaan liitto toteaa, että kesäkuussa 2025 voimaan tullessa elonkirjon ja energian vaihemaakuntakaavassa (kaava ei vielä lainvoimainen) on päivitetty Pirkanmaan maakuntakaavasta 2040 voimaan jäävien yhdyskuntarakenteen maakuntakaavamerkintöjen määräyksiä luonnon monimuotoisuuden ja luontoarvojen, lähivirkistyskeskuksien ja ilmastomuutoksen sopeutumisen huomioon ottamisesta

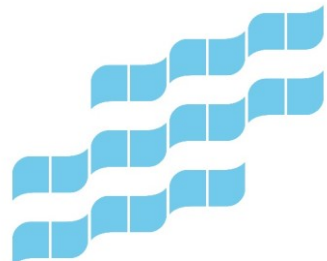
yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja maankäytössä. Tarve näiden kaava-merkintöjen määräysten täydentämiselle perustuu vaihemaakuntakaavan taustaselvityksen tuloksiin, jossa monet taajama-alueilla ja niiden läheisyydessä olevat viheralueet osoittautuivat virkistyskäytöltä suosituiksi ja luontoarvoiltaan merkittäviksi.

Luonnonsuojelualueohjelman kohteiden yhtenä valintaperusteena on ollut, etteivät kohteet sijoitu alueille, joissa on merkittäviä maankäytöllisiä ristiriitoja. Pirkanmaan liitto toteaa, ettei kohteiden toteuttamisessa luonnonsuojelualueina ole merkittäviä maankäytöllisiä ristiriitoja voimassa olevien maakuntakaavojen osalta. Ohjelmassa suojeltaviksi esitettyjä kohteita koskee voimassa olevissa maakuntakaavoissa pääosin maaseutualuetta, virkistys- ja retkeilyaluetta sekä suojelualuetta koskevat kaavamerkinnot. Pieni osa kohteista sijoittuu maakuntakaavassa laaja-alaisille ekosysteemipalvelujen kannalta merkittävälle maa- ja metsätalousvaltaisille alueille (MK) ja luonnon monimuotoisuuden ydinaluumerkintöjen alueille. Pirkanmaan liitto ei näe edellä mainittujen maakuntakaavamerkintöjen osalta maankäytöllisiä ristiriitoja, kun suojeltaviksi esitettyjen kohteiden jatkosuunnittelussa kiinnitetään huomiota virkistyskäytön ja luonnonsuojelun yhteensovittamiseen. Pirkanmaan liitto toteaa, että Multivuoren, Kauppi-Niihaman, Lahdespohjan sekä Reuharinniemen kohteiden rajauksissa on jonkin verran päällekkäisyyttä maakuntakaavassa 2040 osoitettujen taajamatoimintojen ja ehdollisten taajamatoimintojen alueiden kaavamerkintöjen kanssa. Pirkanmaan liitto ei näe kohteiden toteuttamisessa suojelualueina merkittävää ristiriitaa maakuntakaavan kanssa, koska kyse on pinta-alallisesti vähäisistä poikkeamista maakuntakaavan maankäyttötavoitteissa alueille, joiden toteuttamiseen luonnonsuojelualueina on vahvat perusteet.”

Vastaus: Monipuolinen virkistyskäyttö on tunnistettu useimmilla alueilla erityisesti kantakaupungissa tärkeäksi käyttömuodoksi. Lähtökohtaisesti on suunniteltu, että nykyinen virkistyskäyttö alueilla voi jatkua. Tarkempaa käytön ja suojelun yhteensovittamista tehdään myöhemmässä vaiheessa, kun alueiden rauhoituspäätöksiä valmistellaan.

4.4 Pohjois-Savon ELY-keskus, kalatalousyksikkö

Lausunto: ”Pohjois-Savon ELY-keskuksen kalatalousyksikkö alueellisena kalatalousviranomaisena pitää luonnonsuojeluohjelman tavoitteita hyvinä. Kalatalousviranomaisen haluaa nostaa esille kalastuksen mahdollistamisen luonnonsuojelualueilla. Kalastus yleiskalastusoikeuksin on pääsääntöisesti sallittua myös luonnonsuojelualueiden järvillä, ellei sitä ole jostain erityisestä syystä erikseen kielletty. Tampereen kaupunki myös aktiivisesti hoitaa esim. Kintulammen järviä istutuksin. Kalastuksen voisi nostaa esille niissä kohteissa, missä se ei vaaranna alueen suojeluarvojen toteuttamista.

Lisäksi olisi aiheellista kartoittaa tarkemmin jokiravun levinneisyyttä pienvesissä. Se on kotoperäinen laji ja se on erittäin uhanalainen. Jokiravun elinympäristöjen säilyminen tulisi turvata ja hidastaa täpläravun leviäminen pienvesiin. Jokirapu olisi tärkeää huomioida lajisuojelusuunnitelmassa.

Myös taimenen eteen on tehty Tampereella paljon erilaisia toimenpiteitä. Taimenelle sopivia lisääntymisalueita on pienissä virtavesissä ja puroissa. Näiden osalta on tärkeää kiinnittää huomiota vedenlaadun ylläpitämiseen ja siihen, että virtavesiä varjostavat reunuspuut säilytetään, jolloin veden lämpötila säilyy lohikaloille sopivalla tasolla.”

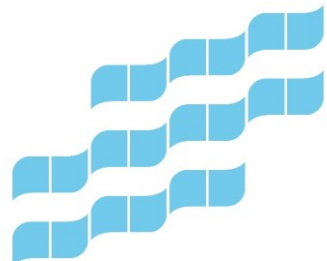
Vastaus: Monipuolinen virkistyskäyttö on tunnistettu useimmilla alueilla tärkeäksi käyttömuodoksi. Lähtökohtaisesti on suunniteltu, että nykyinen virkistyskäyttö alueilla voi jatkua. Myös kalastus yleiskalastusoikeuksin voi pääsääntöisesti jatkua kohdealueilla ennallaan. Tarkempaa käytön ja suojelun yhteensovittamista tehdään myöhemmässä vaiheessa, kun alueiden rauhoituspäätöksiä valmistellaan.

Vaikka jokirapu ja taimen eivät ole Pirkanmaan uhanalaisia vastuulajeja, tehdään niiden kantojen tilanteen selvittämiseksi sekä elinolosuhteiden turvaamiseksi toimenpiteitä Tampereella muiden ohjelmien ohjaamina. Erityisesti Tampereen hulevesiohjelma ja LUMO-ohjelma ohjaavat näiden lajien elinolosuhteiden parantamiseen.

4.5 Pirkkalan kunta, yhdyskuntalautakunta

Lausunto: ”Luonnonsuojelualueiden lisäämistä ohjelmanmukaisesti voidaan pitää varsin kunnianhimoisena tavoitteena. Uusien luonnonsuojelualueiden esitystapa on hyvä, koska kohdekarttojen perusteella on mahdollista tarkastella myös kaupungin maanomistusta uusien luonnonsuojelualueiden tuntumassa. Ohjelma on myös mielenkiintoinen tietopaketti Tampereen luonnosta, joten sillä on myös ympäristökasvatuksellista merkitystä.

Luonnonsuojeluohjelmassa on tarkasteltu uusien luonnonsuojelualueiden kytkeytyneisyyttä eri luonnonalueisiin ja viherverkostoihin esimerkiksi eri kaavatasojen merkintöjen pohjalta, myös naapurikuntien osalta, mutta ekologisen verkoston nykytilan tarkastelua ja sen kehittämistarpeita ei ole ohjelmaan sisällytetty. Kaupungin lomo-ohjelmassa ekologisen verkoston suunnittelua ja kehittämistä koskevissa toimenpiteissä onkin tukeuduttu pitkälti maankäytön suunnitteluun. Ohjelmien perustella jää epäselväksi, millä periaatteilla ja käytännön toimilla verkostoa on tarkoitus jatkossa suunnitella ja kehittää esimerkiksi

epäjatkuvuuskohtien osalta. Ohjelmista ei selviä myöskään, miten seudullisesti määritelty metsäekologinen verkosto on huomioitu tai tullaan huomioimaan kaupungin viherverkoston kehittämisessä.

Pirkkalan Toivion asuinalueen eteläpuolinen metsäalue, joka jatkuu Tampereen puolelle, on seudullisesti tärkeä luonnon ydinalue ja osa seudullisen metsäekologisen verkoston pääaluetta. Alue on suurelta osin myös maakuntakaavassa valtakunnallisesti arvokkaaksi luokiteltua kallioaluetta. Tampereen seudulle määritelty metsäekologinen verkosto on sisällytetty tavoitteellisena Pirkkalan luonnon monimuotoisuusohjelmaan, jossa tälle alueelle on esitetty uusi luonnonsuojelualue. Tällä samalla metsä- ja kallioalueella sijaitseva Pärrinmaan Myllyvuori on huomioitu myös Tampereen luonnonsuojeluohjelman luonnoksessa tarkastelualue-merkinnällä, joka tarkoittaa mahdollista lisäsuojelun kohdetta. Pirkkalan kunta näkee tämän alueen suojelun tarpeellisenä ja tavoiteltavana, koska suojelu omalta osaltaan turvaisi alueen säilymistä luonnon ydinalueena ja seudullisen pääverkoston jatkuvuutta. Suojelu tulisi pyrkiä toteuttamaan siten, että suojelun piiriin saataisiin mahdollisimman yhtenäinen alue, joka sijoittuisi molempien kuntien alueille.”

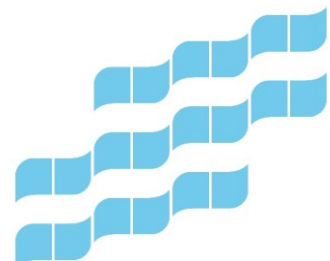
Vastaus: Ekologisen verkoston kytkeytyneisyyden nykytilaa ja kehittämistarpeita käsitellään Tampereen päivittyvässä LUMO-ohjelmassa.

Pärrinmaan tarkastelualueen jatkosuunnittelussa tullaan tekemään yhteistyötä Pirkkalan kanssa.

5 Yhdistysten ja järjestöjen lausunnot

5.1 SLL Pirkanmaa ja Pirkanmaan Lintutieteellinen yhdistys

Lausunto tiivistettynä: Järjestöt kannattavat ohjelmaa, mutta katsovat ettei suojelupinta-ala ja kunnianhimo ole riittäviä luontokadon pysäyttämiseksi. Tampereen kaupungilla olisi erinomaiset mahdollisuudet suojella huomattavasti suurempi osuus omistamistaan alueista kuin uudessa luonnonsuojelualueohjelmassa esitetään. Kaupunki omistaa runsaasti suojeluun soveltuvia alueita, erityisesti metsiä. On tärkeää huomata, ettei kaupungin omistamien metsien hakkuille ole taloudellisia tavoitteita, ja esimerkiksi Teiskossa metsiin ei kohdistu kaavoituksellisia paineita. Mittavallekaan lisäsuojelulle ei siis käytännössä olisi esteitä ja kehittää esimerkiksi epäjatkuvuuskohtien osalta. Järjestöt ehdottavat, että ohjelman tavoite tuplataan, ja sen myötä perustettaisiin noin 2000 hehtaaria uusia luonnonsuojelualueita.

Lausunnossa ehdotetaan, että Tampereen kaupunki nostaa suojelualueiden ja muiden arvokkaiden luonnonalueiden kytkeytyneisyyden parantamisen myös luonnonsuojeluohjelman laadullisiin tavoitteisiin. Toiveena on, että Tampereen kaupunki huomioi luonnonsuojeluohjelmassaan myös maakunnalliset ekologiset verkostot ja luonnon monimuotoisuuskeskittymät ja ls-alueohjelmaan otetaan mukaan myös sellaiset arvokkaat kohteet, joita Tampereen kaupunki omistaa muiden kuntien alueella.

Lausunnossa pidetään hyvänä, että kohteet suojellaan luonnonsuojelulain mukaisesti ja että aiemman ohjelman kohteita on siirtynyt uuteen ohjelmaan. Vanhan ohjelman kohteista kaavasuojeluun jääville toivotaan voimakkaammin suojelevia kaavamerkintöjä. Myös uusien kohteiden lisäämistä toivotaan, kun uusia luontoarvoja selviää ja kohteita kartoitetaan.

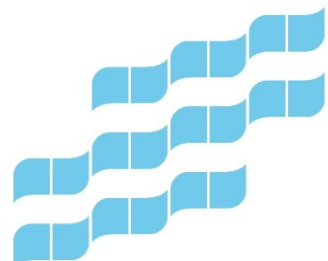
Harjujen valorinteiden ja muiden paahdeympäristöjen osalta esitetään koko kaupunkia halkovan ja ylikunnallisen harjujakson kokonaissuunnittelua, ja tämän lisäämistä ohjelmaan.

Vaikutusten arviointia pidetään laajana ja moninäkökulmaisena. Välillisiin taloudellisiin vaikutuksiin esitetään lisättäväksi luontomatkailun ja muun luontoon tukeutuvan yritystoiminnan. Vaikutuksia kilpaurheiluun erityisesti Kauppi-Niihamassa tulisi myös arvioida. Retkeilyn palveluohjelman vaikutuksia toivotaan arvioitavan. Luontoarvojen osalta pidetään erittäin hyvänä, että virkistyskäyttöä ja -painetta hallitaan ja ohjataan.

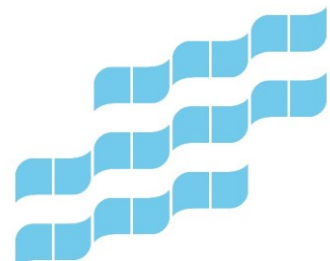
Järjestöt esittävät suojelun laajentamista ja uusia alueita. Laajentamista ehdotetaan viidelletoista ohjelman kohteelle. Uusia alueita ehdotetaan lisättäväksi kahdeksan. Lausunnossa esitetyt kohdekohtaiset kommentit perustelut ja laajennuksen suuruus ja suunta esitetään niiden runsauden vuoksi taulukoituna. Lausunnossa on esitetyt alueet myös karttaesityksenä.

Taulukko 1: SLL Pirkanmaan ja Pirkanmaan lintutieteellisen yhdistyksen laajennusesitykset

Kohde	Kommentti	Perustelu	Mahdollinen laajennus
Keskinen Pirttijärvi, Ylä-Pirttijärvi, Puukkosuo	Suojellaan koko Pirttijärvien retkeilymetsä	Laaja yhtenäinen kokonaisuus, luonnontilaisia rantoja, vanhoja metsiä	+205 ha
Vähä Valkeajärvi	Laajennus Velaattajärveen asti	Rehevämpää kuusivaltaista metsää, luonnontilaisia rantoja	+26 ha
Terälahti – luontokoulun metsä	Laajennus tie 338 eteläpuolelle Rutasuolle asti	Varttuneita metsiä, tukee luontokoulun toimintaa	Laajennus lounaaseen

Taulasalo	Tarkastellaan rajausta uudelleen	Ranta-alueita jätetty pois vanhan kaavan vuoksi	Lisää rantoja
Niemisenokka	Lisätään reheviä rantakais-toja	Lehtipuuvaltaisia rantoja pellon ja rannan välissä	Laajennus useaan suuntaan
Kintulampi ja Katu-suo	Laajennetaan Kintulammin aluetta	Mahdollisuus kansallispuistoon, kova virkistyskäyttöpaine	Useita laajennuk-sia (Metsä-Ylinen, Kuurna)
Korpi-Keso ja Uusi-Keso	Laajennetaan Uusi-Keson ra-jaus, lisätään Savisuo ja Sori-lan alueet	Valtakunnallisesti arvokas soi-densuojelukohde, METSO-kri-teerit täyttyvät	+300–400 ha ko-konaisuus
Metsä-Kiikkinen	Suojellaan koko tila	Runsalahopuustoinen vanha metsä, rantametsä	+30 ha
Reuharinniemi	Laajennus tyveltä ulkoilu-reittiin asti	Lisää lahoppuustoisia metsiä, vir-kistyskäyttö	+3 ha
Kauppi-Niihama	Kaikki kaupungin maat mu-kaan	Ekologinen yhteys, virkistys-käyttö ja suojelu sovitettava yh-teen	+100 ha
Iidesjärvi	Lisätään Hevoshaka ja rude-raattialueet	Valtakunnallisesti arvokas lintu-alue, monipuolinen lajisto	Laajennus etelään
Pitkäahde	Laajennus Selkämäkeen ja Yrjöläntien varteen	Vanhoja metsiä, lehtoja, kytkey-tyneisyys	Merkittävä laajen-nus
Lahdespohja	Laajennus Koivusenojannot-koon	Ojittamattomia soita, kytkeyty-neisyys Pitkäahteeseen	Laajennus itäkoilli-seen
Leppänen ja Lah-denperä	Laajennetaan rantavyöhy-kettä ja yhdistetään kohteet	Lehtoja, lähteikköjä, liito-orava, uhanalaisia lajeja	Yhdistävä laajen-nus
Hervantajärven luo-teispuoli	Laajennus kaakkoon Makka-rajärvi-Viitastenperään	Ekologinen yhteys, vähentää virkistyspainetta	Laajennus kaak-koon
Kulkkila	Suojellaan koko retkeily-metsä	Monipuolisia metsiä, Zonation-arvokohde	Laaja raja
Maisansalo	Lisätään Polsonlahden mo-lemmin puolin	Runsalahoppuustoisia kangas-metsiä, liito-orava	+50 ha
Manukka	Lisätään kaupungin omista-mat osat	Runsalahoppuustoisia metsiä, korpia, pienvesiä	Laajennus
Kaukajärvi ja Pitkä-järvi	Perustetaan laaja yhtenäi-nen alue	Ekologinen käytävä, arvokkaat rantametsät	4–5 km rantavyö-hyke
Halimasjärvi	Lisätään Vaarinsuo ja Ol-linojan alue	Reheviä vanhoja metsiä, kytkey-tyneisyys Petäjässuohon	Kaksi laajennusta
Suolijärvi	Suojellaan laajasti, yhdiste-tään Lahdespohjaan	Reheviä kuusivaltaisia metsiä, liito-orava, arvokas ketju	Laaja raja
Pyhäjärven saaret	Lisätään Lehtisaari ja Sauna-saari	Vanhaa monilajista metsää, la-hopuuta	Kaksi saarta
Pärrinmaa	Suojellaan koko alue	Kytkeytyneisyys Pirkkalan koh-teisiin, arvokas metsäkohde	+60 ha

Vastaus: Kauppi-Niihaman rajausta on päivitetty luonnosvaiheen jälkeen. Lännessä rajausta on supistettu tiheimmän polkuverkoston alueelta kuluneimpien ja käytetyimpien alueiden osalta. Ladut sijaitsevat koko Kauppi-Niihaman alueelta 50 metriä leveässä metsäkäytävässä, joka ei ole luonnonsuojelualuetta. Itäosasta rajausta on laajennettu siten, että mukana on Hepovuoren alue kansallisen kaupunkipuiston rajauksen pohjoispuolelta. Kokonaisuudessaan Kauppi-Niihaman rajausta pieneni luonnoksesta noin 14 hehtaaria.

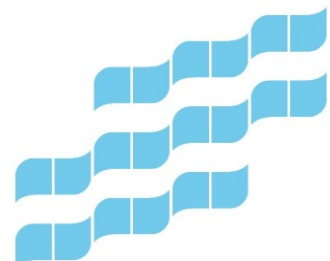
Kaukajärven etelärannalta uudeksi ohjelmakohteeksi on otettu mukaan Levonmäki, noin 7 hehtaarin laajuinen rantaan rajoittuva rinnemetsä.

Ohjelmassa esitetään kaksi uutta tarkastelualuetta: Hervantajärven tarkastelualue, joka sijoittuu nykyisen Makkarajärvi-Viitastenperän luonnonsuojelualan ja ohjelmakohteen 22 Hervantajärven luoteispuoli välille, ja Suolijärven tarkastelualue nykyisen Hupakankorven luonnonsuojelualan laajentamiseksi Suolijärven ympäristössä.

Ohjelman päivitystarve tarkastellaan valtuustokausittain. Ennen luonnonsuojelulain mukaisen suojelun toteutumista ohjelmakohteet merkitään kaupungin omistamien alueiden käyttöä, hoitoa ja kunnossapitoa koskeviin tietokantoihin ja asiakirjoihin suojelluiksi, jotta ne tulevat huomioituksi ja turvatuksi ennen kohdekohtaista rauhoitusprosessia. Suojeltavien alueiden yksityiskohtainen suunnittelu, johon kuuluu rajauksien tarkentaminen, tehdään ohjelmassa esitetyn prosessin ja aikataulutuksen mukaan.

Ohjelman ulkopuolelle jääviä kaupungin omistamia luontoarvoalueita voidaan osoittaa suojeluun myös muilla keinoin kuin luonnonsuojelulain mukaisesti. Alueita ja kohteita voidaan suojella kaupungin omissa alueiden käyttöä ja hoitoa ohjaavissa asiakirjoissa, kuten metsien hoidon toimintamallissa ja kaavoissa, osoittaa niille monimuotoisuutta turvaavia alueita (OECM) sekä toteuttaa LUMO-ohjelman mukaisesti ennallistamista ja kompensatiohyvitysalueita. Monimuotoisuutta turvaavan alueen perustamista on tarkasteltu esimerkiksi Suolijärven ympäristön alueilla. Ennallistamista ja kompensatiohyvitystoimenpiteitä suunnitellaan kaupungin tarpeisiin perustuen esimerkiksi Kintulammen luonnonsuojelu- ja retkeilyalueeseen liittyvillä kiinteistöillä, Pirttijärven ja Kulkkilan metsäalueilla sekä Murron kiinteistöillä, joka rajoittuu Oriveden rajaan. Toimenpiteet kohdistuvat tarvetta vastaaviin luontotyyppeihin. Toteutuessaan kompensatiohyvitysalueet siirtyvät pysyvästi muun maankäytön ulkopuolelle.

Monipuolinen virkistyskäyttö on tunnistettu useimmilla alueilla erityisesti kanta-kaupungissa tärkeäksi käyttömuodoksi. Lähtökohtaisesti on suunniteltu, että nykyinen virkistyskäyttö alueilla voi jatkua. Tarkempaa käytön ja suojelun

yhteensovittamista tehdään myöhemmässä vaiheessa, kun alueiden rauhoitus-päätöksiä valmistellaan.

Uusien virkistyskäytön tapojen tai -kohteiden osalta tehdään vaikutusten arvioin-tia tarkemmassa suunnittelun vaiheessa.

Harjujen hoidon kokonaissuunnittelua tehdään osana Tampereen LUMO-ohjel-man mukaisia toimenpiteitä.

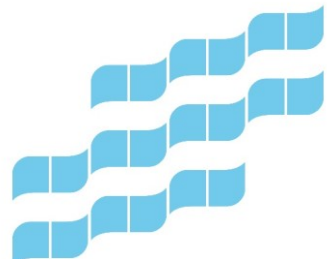
5.2 Luontoliitto ry

Lausunto tiivistettynä: Luontoliiton mukaan luonnoksessa on paljon arvokkaita suojeluun osoitettuja alueita, ja Luontoliitto kiittää Tampereen linjauksesta py-säyttää luontokato, ohjelman pinta-alatavoite jää kuitenkin kauas EU:n biodiver-siteettistrategian mukaisesta 30 % suojelusta. Kun luonnonsuojeluohjelma on vuoteen 2040 voimassa (vs. biodiversiteettistrategian tavoitevuosi 2030) tulee ohjelman tavoite olla vähintään yhtenevä EU:n biodiversiteettistrategian tavoit-teiden kanssa. Kaupungin omistamien metsien pääsääntöinen suojelu on aivan minimivaatimus julkiselta toimijalta, jolla ei ole metsätaloudellista tuottopai-netta. Järkevintä olisi ulottaa lähes täysi suojelu kaupungin omistamiin virkistys- ja ulkoilumetsiin, jolloin yksityisomisteisten metsien hankinta ja suojelu ei olisi niin suuressa osassa. Tämä osoittaisi myös aitoa suunnannäyttöä kaupunkien joukossa.

Luontoliitto ja SLL ovat hankkeessaan ”Kotimetsän puolustajat” kartoittaneet metsäkohteita ja toimittaneet kartoitusraportin Tampereen kaupungille. Lausun-nossa esitetään kartoitusraportin internet-linkki. Järjestö esittää vähintään näi-den alueiden suojelua hakkuilta. Suojelualueiden tulee myös muodostaa riittä-vän laajoja ja toisiinsa kytkeytyviä kokonaisuuksia. Luonnonsuojeluohjelmasta puuttuu lausunnon mukaan yhteensä n. 158 ha kaupungin omistamia, luontoar-voiltaan arvokkaita ja METSO-kriteerit täyttäviä alueita. Ne tulisi liittää suoje-luohjelmaan.

Erityisesti Aitolahden, Sorilan ja Manukan alueilla sijaitsevilla kartoitetuilla koh-teilla on ohjelmassa esitettyjen soidensuojelun täydennysohjelman Uusi-Keso ja Korpi-Keso -kohteiden lisäksi METSO-kriteerit täyttävää monimuotoista ja van-haa metsää ja puustoisia soita, jossa elää uhanalaista ja luontoarvoja indikoivaa lajistoa. Lisäksi metsissä on lukuisia metsälain 10-kohteita ja kaupungin metsä-suunnitelman arvo- ja suojelumetsiä noin 87 hehtaaria.

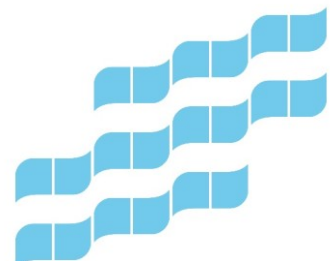
Muita erittäin arvokkaita kohteita ovat Aitolahden arvokohteisiin idästä kytkey-tyvä Sorilan metsäalue, jossa luonnoltaan arvokasta kaupungin metsää (mm. liito-oravan elinympäristö) on noin 25 hehtaaria. Sorilasta n. 1,5 kilometriä itään

on kaupungin omistama Manukan metsäalue, jonka luontoarvoalueita on vaadittu suojeluun Tampereen ympäristönsuojeluyhdistyksen toimesta jo vuonna 2011. Luonnoltaan arvokkaita alueita siellä on noin 28 hehtaaria.

Taulukko 2. Luontoliitto ry:n aluekohtaiset kommentit.

Kohde	Kommentti	Perustelu	Mahdollinen laajennus
KORPI–KESO ja UUSI–KESO välinen kokonaisuus, Härmälänsuon ympäristö	Lisätään ohjelmaan kokonaisuutena metsä- ja suokokonaisuutena, ei vain soidensuojelualueen rajauksen mukaan..	METSO-kriteerit täyttäviä vanhoja lahoppuustoisia metsiä ja puustoisia soita, uhanalaista lajistoa ja metsälain 10 §:n kohteita; merkittävä ekologinen käytävä suojelualueiden välillä.	Laajennus koko väli-alueeseen, jotta suojelualueet eivät jää pirstaleisiksi. +79 ha
Hirviniemi–Lehmiönvuori	Liitetään suojeluohjelmaan osana kokonaisuutta.	METSO 1–2 -luokan monimuotoista metsää; liito-oravalle soveltuvaa elinympäristöä; kytkeytyy suojelualueisiin.	Lisätään kaikki METSO-kriteerit täyttävät kuviot, + 10 ha
Savisuo	Liitetään ohjelmaan kokonaisuutena metsä–suokokonaisuutena.	Luonnontilaisia soita ja METSO-kriteerit täyttäviä metsiä; reheviä korpia ja lehtomaisia kankaita.	Lisätään kaikki Savisuon metsä–suokokonaisuuden kuviot. +16 ha
Sorila P	Suojeltavaksi osana ekologista yhteyttä Aitolahden arvoalueisiin.	METSO 2 -luokan lajirikasta varttunutta metsää; metsälain kohteita (ruohoinen suo, korpilaikku); kytkeytyy Hurmajärven ja Mutian alueisiin.	Laajennus koko pohjoisen metsäkokonaisuuden kattavaksi. +12,3 ha
Sorila E	Rauhoitetaan kokonaan metsänkäsittelyltä.	Lehtokorpea, lehtolaikkuja, liito-oravalle soveltuvaa elinympäristöä; mahdollisia laidunmetsä-perinnebiotooppeja; tärkeä ekologinen käytävä.	Lisätään koko itä–länsisuuntainen arvoalue suojeluun. +12,4 ha
Manukka	Suojellaan kokonaan; mahdolliset hakkuusuunnitelmat peruttava.	Erittäin METSO-kelpoista vanhaa metsää, lahoppuuta, luonnontilaisen kaltaisia korpia ja soita; liito-oravan elinympäristö; metsälain kohteita.	Koko Manukan kiinteistön lisääminen suojelualueeksi. +28 ha

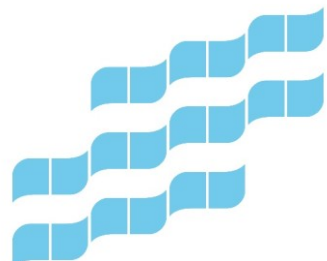

Vastaus: Ohjelmassa osoitettavat suojeltavat alueet ja suojelun aikataulutusta vastaavat Tampereen tämänhetkisiin tavoitteisiin ja resursointiin. Ohjelman päivitystarve tarkastellaan valtuustokausittain. Ennen luonnonsuojelulain mukaisen suojelun toteutumista ohjelmakohteet merkitään kaupungin omistamien alueiden käyttöä, hoitoa ja kunnossapitoa koskeviin tietokantoihin ja asiakirjoihin suojelluiksi, jotta ne tulevat huomioiduksi ja turvatuksi ennen kohdekohtaista rauhoitusprosessia. Suojeltavien alueiden yksityiskohtainen suunnittelu, johon kuuluu rajauksien tarkentaminen, tehdään ohjelmassa esitetyn prosessin ja aikataulutuksen mukaan.

Ohjelman ulkopuolelle jääviä kaupungin omistamia luontoarvoalueita voidaan osoittaa suojeluun myös muilla keinoin kuin luonnonsuojelulain mukaisesti. Alueita ja kohteita voidaan suojella kaupungin omissa alueiden käyttöä ja hoitoa ohjaavissa asiakirjoissa, kuten metsien hoidon toimintamallissa ja kaavoissa, osoittaa niille monimuotoisuutta turvaavia alueita (OECM) sekä toteuttaa LUMO-ohjelman mukaisesti ennallistamista ja kompensatiohyvitysalueita. Monimuotoisuutta turvaavan alueen perustamista on tarkasteltu esimerkiksi Suolijärven ympäristön alueilla. Ennallistamista ja kompensatiohyvitystoimenpiteitä suunnitellaan kaupungin tarpeisiin perustuen esimerkiksi Kintulammin luonnonsuojelu- ja retkeilyalueeseen liittyvillä kiinteistöillä, Pirttijärven ja Kulkkilan metsäalueilla sekä Murron kiinteistöillä, joka rajoittuu Oriveden rajaan. Toimenpiteet kohdistuvat tarvetta vastaaviin luontotyyppeihin. Toteutuessaan kompensatiohyvitysalueet siirtyvät pysyvästi muun maankäytön ulkopuolelle.

5.3 Tampereen ympäristönsuojeluyhdistys ry

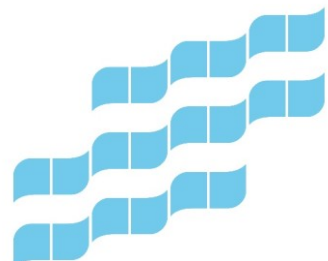
Lausunto tiivistettynä: Suojelupinta-ala ei kasva riittävästi verrattuna aiempaan ohjelmaan, vaikka ohjelmakausi on pidempi. Monet kohteista ovat aiempien ohjelmien toteutumattomia kohteita. Ohjelma tulisi palauttaa valmisteluun, tavoitteena suojelupinta-alan kaksinkertaistaminen tai ohjelman lyhentäminen vuoteen 2033. EU:n biodiversiteettistrategian mukainen taso on 10 % tiukkaa suojelua, johon kaupungin tulisi pyrkiä. Suuri osa nostosta voidaan tehdä kaupungin omilla mailla ja yhteistyössä yksityisten omistajien kanssa. Lausunnossa esitetään myös maakauppojen tekemistä luonnonsuojelun edistämiseksi sekä suojelusta haettavan korvausta valtiolta, ja tämän rahan osoittamista uusien suojelualueiden hankintaan. Näin hankittavaksi esitetään Kauppi-Niihaman yksityisiä maita sekä Senaattikiinteistöjen Hervannan kampuksen vanhaa metsää. Ohjelmaa on syytä laajentaa myös Tampereen kaupungin ulkopuolella sijaitseviin, mutta sen omistamiin kiinteistöihin. Esimerkiksi Kisapirtin ympäristö Kangasalan puolella on syytä suojella tässä ohjelmassa.

Suojelupäätösten tulisi perustua metsien ikään ohjelman päättymisvuonna. Käytännössä nyt pitäisi suojella yli 93-vuotiaat mäntymetsät, yli 82-vuotiaat kuusimetsät ja yli 56-vuotiaat lehtimetsät. Luontotyyppien suojelusta mainitaan esimerkiksi lehtojen suojelu, jonka toteutumista pidetään riittämättömänä. Ohjelma ei käsittele ennallistamista riittävästi. Lausunnossa vaaditaan erillistä ennallistamissuunnitelmaa: missä, miten ja milloin ennallistamista tehdään ja mm. Suolijärven lehtojen hakkuut tulisi pysäyttää ja alueet ennallistaa.

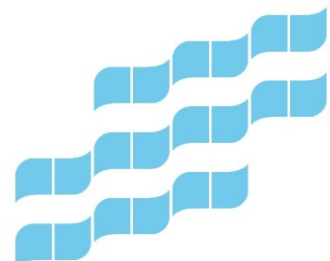
Lisäksi lausunnossa esitetään seuraavat aluekohtaiset puutteet ja esitykset: Länsi-Tampereelta ohjelmaan esitetään lisättäväksi mm. Epilänharju parempana paahdelajien suojelukohteena kuin Pyyrikki ja Tohloppijärven ympäristö. Pohjois-Tampereelta kiitetään erityisesti Korpi-Keson laajuutta, mutta todetaan että suojeltavaa voisi olla enemmänkin. Idässä esitetään laajennettavan lidesjärven ja Kauppi-Niihaman rajauksia. Suolijärvelle ja Kaukajärven etelärannalle esitetään uusia suojelualueita. Kytkeytyvyyttä esitetään parannettavaksi laajentamalla Makkarajärvi-Viitastenperän luonnonsuojelualueutta länteen. Pitkäahteen suojelurajasta esitetään laajennettavaksi niin, että nyt tarkastelualueena osoitettu Selkämäen alue osoitetaan kokonaisuudessaan suojelualueeksi.

Kohde	Kommentti	Perustelu	Mahdollinen laajennus
Kauppi–Niihama	Itäosien yksityismaiden hankinta maakaupoin ja suojelu. Hiihtoladun vaatima leveys epäselvä.	Arvokkaita alueita jää nykyisessä luonnoksessa suojelun ulkopuolelle, kytkeytyvyys Halimasjärven suuntaan heikko.	Laajennus erityisesti itäosiin.
lidesjärvi (eteläranta)	Rajausta kasvatettava.	Arvokas lintuvesi; merkittävä kosteikkoalue.	Laajennus etelärannan maa-alueilla.
Suolijärvi	Lehtoja ennallistettava, ei hakkuuta. Lisättävä luonnonsuojelualueita.	Reheviä lehtoja; liito-oravan elinympäristöjä, METSO-kriteerit täyttyvät. Lisäävät kytkeytyvyyttä Särkijärven ja Hervantajärven suojelualueiden välillä.	Laajennus koko järveä ympäröiviin metsiin.
Kaukajärvi–Pitkäjärvi	Perustetaan laaja suojeluketju.	Ekologinen yhteys; arvokkaat rantametsät. Metsät täyttävät METSO-ohjelman ehdot ja näiden alueiden suojelu on erityisen tärkeää ylikunnallisten viheryhteyksien säilyttämiseksi Kangasalan puolelle. Suojelomalla Kaukajärven etelärannan Tampereen kaupunki	

		edistää myös omistamansa Kisapirtin ekologista kytkeytyvyyttä huomattavasti.	
Makkara-järvi-Viitas-tenperä	Laajennettava länteen.	Ekologinen käytävä; virkistyskäyttöpaine.	Laajennus länteen.
Pitkä-ahde/Selkämäki	Rajaus liian pieni.	Laaja luonnontilainen alue; uhanalaisia lajeja (mm. hömötiainen, liito-orava); tärkeä ekologinen käytävä Hikivuorelle ja Kaukajärvelle.	Selkämäen koko alue suojeluun lisää Pitkäähteen pinta-alan liki kolminkertaiseksi.
Hikivuori	Nykyisen luonnonsuojelualueen laajennus.	Luonnontilaisin osa jää nykyisen luonnonsuojelualueen ulkopuolelle.	Laajennus vuoren päälle luonnontilaisimpaan metsään.
Epilänharju	Lisättävä ohjelmaan.	Tärkeä paahdeympäristö. Virkistyskäyttö on siellä vähäisempää eikä paahdelajien suojelu aiheuta ristiriitoja vanhojen mäntyjen suojelun kanssa.	
Tohloppijärvi	Lisättävä ohjelmaan.	Arvokas rantavyöhyke ja metsät.	
Kisapirtti (Kangasala)	Lisättävä ohjelmaan.	Arvokasta Tampereen omistamaa metsää.	
Hervannan kampuksen vanha metsä	Hankittava kaupungin omistukseen maakaupoin ja suojelu	Vanhat metsät; korkea luontoarvo.	

Vastaus: Kauppi-Niihaman rajausta on päivitetty luonnosvaiheen jälkeen. Lännessä rajausta on supistettu tiheimmän polkuverkoston alueelta kuluneimpien ja käytetyimpien alueiden osalta. Ladut sijaitsevat koko Kauppi-Niihaman alueelta 50 metriä leveässä metsäkäytävässä, joka ei ole luonnonsuojelualue. Itäosasta rajausta on laajennettu siten, että mukana on Hepovuoren alue kansallisen kaupunkipuiston rajauksen pohjoispuolelta. Kokonaisuudessaan Kauppi-Niihaman rajausta pieneni luonnoksesta noin 14 hehtaaria.

Kaukajärven etelärannalta uudeksi ohjelmakohteeksi on otettu mukaan Levonmäki, noin 7 hehtaarin laajuinen rantaan rajoittuva rinnemetsä.

Ohjelmassa esitetään kaksi uutta tarkastelualueita: Hervantajärven tarkastelualue, joka sijoittuu nykyisen Makkarakärvi-Viitastenperän luonnonsuojelualueen ja ohjelmakohteen 22 Hervantajärven luoteispuoli välille, ja Suolijärven tarkastelualue nykyisen Hupakankorven luonnonsuojelualueen laajentamiseksi Suolijärven ympäristössä.

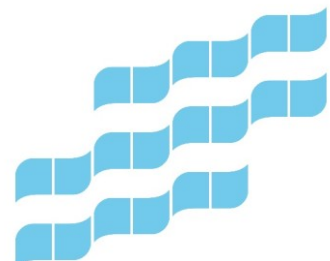
Ohjelman päivitystarve tarkastellaan valtuustokausittain. Ennen luonnonsuojelulain mukaisen suojelun toteutumista ohjelmakohteet merkitään kaupungin omistamien alueiden käyttöä, hoitoa ja kunnossapitoa koskeviin tietokantoihin ja asiakirjoihin suojelluiksi, jotta ne tulevat huomioituksi ja turvatuksi ennen kohdekohtaista rauhoitusprosessia. Suojeltavien alueiden yksityiskohtainen suunnittelu, johon kuuluu rajauksien tarkentaminen, tehdään ohjelmassa esitetyn prosessin ja aikataulutuksen mukaan.

Ohjelman ulkopuolelle jääviä kaupungin omistamia luontoarvoalueita voidaan osoittaa suojeluun myös muilla keinoin kuin luonnonsuojelulain mukaisesti. Alueita ja kohteita voidaan suojella kaupungin omissa alueiden käyttöä ja hoitoa ohjaavissa asiakirjoissa, kuten metsien hoidon toimintamallissa ja kaavoissa, osoittaa niille monimuotoisuutta turvaavia alueita (OECM) sekä toteuttaa LUMO-ohjelman mukaisesti ennallistamista ja kompensatiohyvitysalueita. Monimuotoisuutta turvaavan alueen perustamista on tarkasteltu esimerkiksi Suolijärven ympäristön alueilla. Ennallistamista ja kompensatiohyvitystoimenpiteitä suunnitellaan kaupungin tarpeisiin perustuen esimerkiksi Kintulammin luonnonsuojelu- ja retkeilyalueeseen liittyvillä kiinteistöillä, Pirttijärven ja Kulkkilan metsäalueilla sekä Murron kiinteistöillä, joka rajoittuu Oriveden rajaan. Toimenpiteet kohdistuvat tarvetta vastaaviin luontotyyppeihin. Toteutuessaan kompensatiohyvitysalueet siirtyvät pysyvästi muun maankäytön ulkopuolelle.

5.4 Tampereen kaupunkiluonnon ystävät ry

Lausunto tiivistettynä: Lausunnossa pidetään luonnonsuojelualueohjelmaa erittäin kannatettavana ja on tärkeää, että kaupunki panostaa suojelualueiden pinta-alan ja määrän kasvattamiseen. Lausunnossa esitetään seuraavat huomiot ja muutosehdotukset koskien kantakaupungin kohteita 5 Kauppi-Niihama sekä 16 lidesjärvi.

Kauppi-Niihamassa kannatetaan esitettyä laajaa aluerajausta. Lausunnossa korostetaan suuren käyttöpaineen hallintaa. Vaikka ulkoiluaktiviteetit ovat sovitettavissa yhteen suojelun kanssa, se vaatii ohjausta. Erityisesti maastopyöräilyn osalta on huolehdittava, ettei Soukonvuoren kaltainen polkujen ja juuriston

kuluminen laajene uusille suojeltaville alueille. Retkeilyn palveluohjelmassa esitetty kävijämäärien kaksinkertaistamisen vaikutus luo uhkakuvia. Luonnonsuojelun ja monipuolisten harrastus- ja retkeilymahdollisuuksien yhteensovittamiseksi vaaditaan hienovaraista ratkaisua. Aivan joka paikkaan ei tarvitse mennä polkua tai päästä, eikä nuotiopaikkaa tai laavua löydy arvokkaasta vanhasta metsästä.

lidesjärven osalta lausunnossa esitetään suojelualueen rajauksen tarkistamista etelärannalla siten, että rannan ja polun väliin jää riittävä puskurivyöhyke pesimärauhan turvaamiseksi. Lausunnossa nostetaan esiin myös yleiskaavoituksessa esitetyn ohjeellisen varauksen rantojen luontopalveluille -merkinnän ja luonnonsuojelualueen tavoitteiden mahdollista ristiriitaa. Samoin nostetaan esiin suojelualueen eteläosan vireillä olevan asemakaavan 8725 aineistoissa esitetyt näkymien avaamisen merkinnät ja kaatopaikan kunnostus, ja pidetään rantavyöhykkeellä suojelua ensisijaisena suhteessa maisemallisiin näkymiin.

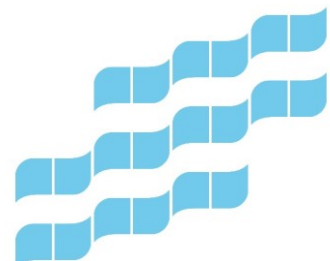
Lausunnossa mainitaan myös Kaukajärven etelärannan puuttuminen suunnitelmasta.

Vastaus: Kauppi-Niihaman rajausta on päivitetty luonnosvaiheen jälkeen. Lännessä rajausta on supistettu tiheimmän polkuverkoston alueelta kuluneimpien ja käytetyimpien alueiden osalta. Ladut sijaitsevat koko Kauppi-Niihaman alueelta 50 metriä leveässä metsäkäytävässä, joka ei ole luonnonsuojelualue. Itäosasta rajausta on laajennettu siten, että mukana on Hepovuoren alue kansallisen kaupunkipuiston rajauksen pohjoispuolelta. Kokonaisuudessaan Kauppi-Niihaman rajausta pieneni luonnoksesta noin 14 hehtaaria.

Kaukajärven etelärannalta uudeksi ohjelmakohteeksi on otettu mukaan Levonmäki, noin 7 hehtaarin laajuinen rantaan rajoittuva rinnemetsä.

Ohjelman päivitystarve tarkastellaan valtuustokausittain. Ennen luonnonsuojelulain mukaisen suojelun toteutumista ohjelmakohteet merkitään kaupungin omistamien alueiden käyttöä, hoitoa ja kunnossapitoa koskeviin tietokantoihin ja asiakirjoihin suojelluiksi, jotta ne tulevat huomioituksi ja turvatuksi ennen kohdekohtaista rauhoitusprosessia. Suojeltavien alueiden yksityiskohtainen suunnittelu, johon kuuluu rajauksien tarkentaminen, tehdään ohjelmassa esitetyn prosessin ja aikataulutuksen mukaan.

Ohjelman ulkopuolelle jääviä kaupungin omistamia luontoarvoalueita voidaan osoittaa suojeluun muilla keinoin kuin luonnonsuojelulain mukaisesti. Alueita ja kohteita voidaan suojella kaupungin omissa alueiden käyttöä ja hoitoa ohjaavissa asiakirjoissa, kuten metsien hoidon toimintamallissa ja kaavoissa, osoittaa niille monimuotoisuutta turvaavia alueita (OECM) sekä toteuttaa LUMO-ohjelman mukaisesti ennallistamista ja kompensatiohyvitysalueita. Monimuotoisuutta

turvaavan alueen perustamista on tarkasteltu esimerkiksi Suolijärven ympäristön alueilla. Ennallistamista ja kompensatiohyvitystoimenpiteitä suunnitellaan kaupungin tarpeisiin perustuen esimerkiksi Kintulammin luonnonsuojelu- ja retkeily-alueeseen liittyvillä kiinteistöillä, Pirttijärven ja Kulkkilan metsäalueilla sekä Murron kiinteistöillä, joka rajoittuu Oriveden rajaan. Toimenpiteet kohdistuvat tarvetta vastaaviin luontotyyppeihin. Toteutuessaan kompensatiohyvitysalueet siirtyvät pysyvästi muun maankäytön ulkopuolelle.

Monipuolinen virkistyskäyttö on tunnistettu useimmilla alueilla erityisesti kanta-kaupungissa tärkeäksi käyttömuodoksi. Lähtökohtaisesti on suunniteltu, että nykyinen virkistyskäyttö alueilla voi jatkua. Tarkempaa käytön ja suojelun yhteensovittamista tehdään myöhemmässä vaiheessa, kun alueiden rauhoituspäätöksiä valmistellaan.

Uusien virkistyskäytön tapojen tai -kohteiden osalta tehdään vaikutusten arviointia tarkemmassa suunnittelun vaiheessa.

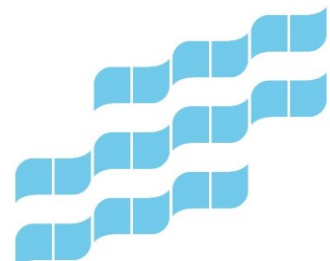
5.5 Kangasalan luonto ry ym.

Lausunto tiivistettynä: Kangasalan luonto ry, Tampereen Vehmainen Seura ry, Ilkonmäen Seudun Asukasyhdistys ry, Vehmaisten osakaskunta, hoitokunta, Pelastakaa Kaukajärvi ry sekä Tampereen Kasvitieteellinen yhdistys ry ovat lausuneet yhdessä. Lausunnossa esitetään, että ohjelmaan lisätään Kaukajärven–Pitkäjärven eteläpuolinen metsä- ja ranta-alue, jota myös Kangasalan kaupunki valmistelee luonnonsuojelualueeksi.

Alueella on merkittäviä luonnonarvoja, jotka täyttävät luonnonsuojeluohjelman ja luonnonsuojelulain vaatimukset. Siellä esiintyy liito-oravan elinympäristöjä, suojeltavia sammallajeja, lahopuustoisia lehtoja ja monimuotoisia metsätyyppejä. Kaukajärven eteläranta muodostaa tärkeän viheryhteyden Haiharasta Pitkäjärvelle, yhdistäen Tampereen ja Kangasalan ekologiset käytävät. Pirkanmaan ELY-keskuksen viherrakenneselvityksen mukaan alue kuuluu seudun metsäekologiseen pääverkostoon.

Maisema- ja luonnonarvot ovat huomattavat: Hikivuoren ja Kaukajärven rinteet tarjoavat elinympäristöjä uhanalaisille lajeille ja luovat vaikuttavan järvimaiseman. Eteläranta on myös suosittu virkistysalue polkuineen ja järvinäkymineen. Pohjavesivaikuttaisuus ja rantarinteiden hydrologia tukevat vesienhoitotavoitteita, ehkäisevät eroosiota ja turvaavat Aakkulanharjun pohjavedenottamon.

Alue täyttää Tampereen luonnonsuojeluohjelman kriteerit: se on pääosin kaupungin omistuksessa ja kaavoitettu virkistysalueeksi, mikä mahdollistaa suojelun ilman lisäkustannuksia. Tampereen ja Kangasalan valtuustot ovat hyväksyneet

suojelualoitteet, ja Kangasala on jo edennyt valmistelussa. Yhteinen suojelu loisi seudullisesti merkittävän viheralueen, joka turvaa monimuotoisuutta, vahvistaa järvien luonnon kokonaisuutta ja säilyttää Pitkäjärvi–Kaukajärven virkistysalueen tuleville sukupolville.

Vastaus: Kaukajärven etelärannalta uudeksi ohjelmakohteeksi on otettu mukaan Levonmäki, noin 7 hehtaarin laajuinen rantaan rajoittuva rinnemetsä.

Ohjelman ulkopuolelle jääviä kaupungin omistamia luontoarvoalueita voidaan osoittaa suojeluun myös muilla keinoin kuin luonnonsuojelulain mukaisesti. Alueita ja kohteita voidaan suojella kaupungin omissa alueiden käyttöä ja hoitoa ohjaavissa asiakirjoissa, kuten metsien hoidon toimintamallissa ja kaavoissa, osoittaa niille monimuotoisuutta turvaavia alueita (OECM) sekä toteuttaa LUMO-ohjelman mukaisesti ennallistamista ja kompensatiohyvitysalueita.

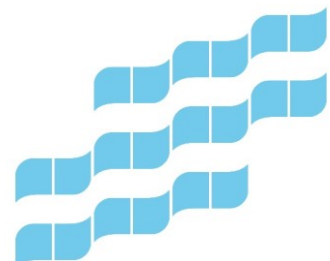
5.6 Eläköön Eteläpuisto ry

Lausunto tiivistettynä: Yhdistys painottaa Pyynikin luonnonsuojelualueen merkitystä, ja yhtyy Luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piirin lausuntoon tältä osin.

Luonnonsuojelualueiden määrän kasvattamista pidetään tärkeänä, koska alueiden kokonaispinta-ala on edelleen Tampereen pinta-alaan ja metsien määrään nähden melko pieni (3,3 %). Siksi Kauppi-Niihaman luonnonsuojelualueen, suurimpana yhtenäisenä alueena, tulisi olla kattava, kuten järjestö- ja valtuustoaloitteissakin on esitetty. Tampereella ei saisi enää kaavoittaa kaupunkimetsiä, vaikiintuneita viheralueita eikä puistoja rakentamiselle. Tämä on LS-aluestrategian yhteydessä asiaankuuluvaa, koska asia vaikuttaa suunniteltujen luonnonsuojelualueiden kestävyYTEEN. Suunnitelmaluonnoksen todetaan koskevan vain tiukan suojelun alueita. Luonnoksessa on kuitenkin omat kappaleensa muustakin suojelusta: mainitaan 1) kaavasuojelu, hoidolla 2) hoitoluokalla suojelu sekä 3) monimuotoisuutta tukevat alueet. Muun kaupunkiluonnon suojelun merkitystä olisi syytä tässä strategiassa vielä selkeyttää, sekä itseisarvallisesti että luonnonsuojelualueiden suojavyöhyketarpeiden vuoksi.

Suunnitelmakausi ulottuu 2040-luvulle asti. Miten valtuustokausittaista sitoutuneisuutta voisi edellyttää itse strategiassa; voisiko esimerkiksi suunnitelman seuranta avata mielipiteille valtuustokausittain?

Lausunnossa nostetaan esiin kuntien välinen luonnonsuojeluyhteistyö, jossa Tampereen toivoisi olevan edelläkävijä. Tampere voisi edistää esimerkiksi Kaukajärven-Pitkäjärven etelärantoja ja Haiharan-Kisapirtin alueen suojelua. Näin saataisiin suurempia luonnonsuojelualueita, jollaiset hidastaisivat luontokatoa tehokkaimmin.

Vastaus: Kauppi-Niihaman rajausta on päivitetty luonnosvaiheen jälkeen. Lännessä rajausta on supistettu tiheimmän polkuverkoston alueelta kuluneimpien ja käytetyimpien alueiden osalta. Ladut sijaitsevat koko Kauppi-Niihaman alueelta 50 metriä leveässä metsäkäytävässä, joka ei ole luonnonsuojelualuetta. Itäosasta rajausta on laajennettu siten, että mukana on Hepovuoren alue kansallisen kaupunkipuiston rajauksen pohjoispuolelta. Kokonaisuudessaan Kauppi-Niihaman rajausta on pienennetty luonnoksesta noin 14 hehtaaria.

Kaukajärven etelärannalta uudeksi ohjelmakohteeksi on otettu mukaan Levonmäki, noin 7 hehtaarin laajuinen rantaan rajoittuva rinnemetsä.

Ohjelmassa esitetään kaksi uutta tarkastelualuetta: Hervantajärven tarkastelualue, joka sijoittuu nykyisen Makkarajärvi-Viitastenperän luonnonsuojelun alueen ja ohjelmakohteen 22 Hervantajärven luoteispuoli välille, ja Suolijärven tarkastelualue nykyisen Hupakankorven luonnonsuojelun alueen laajentamiseksi Suolijärven ympäristössä.

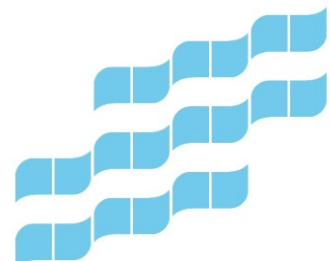
Ohjelman päivitystarve tarkastellaan valtuustokausittain. Ennen luonnonsuojelulain mukaisen suojelun toteutumista ohjelmakohteet merkitään kaupungin omistamien alueiden käyttöä, hoitoa ja kunnossapitoa koskeviin tietokantoihin ja asiakirjoihin suojelluiksi, jotta ne tulevat huomioituksi ja turvatuksi ennen kohdekohtaista rauhoitusprosessia.

Ohjelman ulkopuolelle jääviä kaupungin omistamia luontoarvoalueita voidaan osoittaa suojeluun myös muilla keinoin kuin luonnonsuojelulain mukaisesti. Alueita ja kohteita voidaan suojella kaupungin omissa alueiden käyttöä ja hoitoa ohjaavissa asiakirjoissa, kuten metsien hoidon toimintamallissa ja kaavoissa, osoittaa niille monimuotoisuutta turvaavia alueita (OECM) sekä toteuttaa LUMO-ohjelman mukaisesti ennallistamista ja kompensatiohyvitysalueita. Tätä kohtaa ohjelman raportissa on täsmennetty.

5.7 Tampereen riistanhoitoyhdistys ry

” Lausumme Tampereen Riistanhoitoyhdistyksen nimissä ja alueen metsästysseurojen puolesta kommentit Tampereen kaupungin luonnonsuojeluohjelman 2026-2040 luonnokseen.

Näkemyksemme mukaan yleisistä rajoituksista pitää poiketa seuraavasti: Rauhoitusmääräyksiin kirjatulla sallituilla toimenpiteillä on turvattava alueilla oleva nykymuotoisessa laajuudessaan kattava metsästys. Näin pystytään turvaamaan riistakantojen sääntely lainsäädännön mukaisesti. Lisäksi metsästys on olennainen osa alueiden virkistyskäyttöä eikä sitä ole syytä rajoittaa luonnonsuojelun alueilla,

koska se on muuten hyvin tarkasti lainsäädännöllä ohjattua. Metsästys ja luonnon muu virkistyskäyttö eivät ole toisiaan pois sulkevia.

Näistä seikoista johtuen vaadimme, että ohjelmaan kirjataan tarvittavat valtuutukset metsästysmahdollisuuden sallimisen puolesta.”

Vastaus: Monipuolinen virkistyskäyttö on tunnistettu useimmilla alueilla tärkeäksi käyttömuodoksi. Lähtökohtaisesti on suunniteltu, että nykyinen virkistyskäyttö alueilla voi jatkua. Tarkempaa käytön ja suojelun yhteensovittamista tehdään myöhemmässä vaiheessa, kun alueiden rauhoituspäätöksiä valmistellaan.

Uusien virkistyskäytön tapojen tai -kohteiden osalta tehdään vaikutusten arviointia tarkemmassa suunnittelun vaiheessa.

5.8 Hirviniemen hirvenmetsästysseurue ry

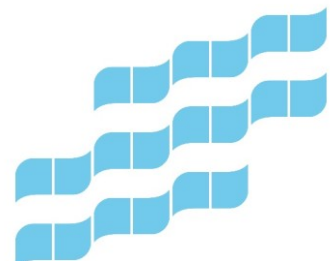
Hirvenniemen hirvenmetsästysseurue ry tukee lähtökohtaisesti vapaaehtoista luonnonsuojelua. Esitämme kuitenkin, että kohteilla 11Korpi-Keso, 12 Uusi-Keso ja 13 Metsä-Kiikkinen hirvieläinten kannanhoidollinen metsästys saa jatkua mahdollisimman vähäisin rajoituksin mielellään nykyisellä tasolla. Tämä on välttämätöntä liikenneturvallisuuden, maa- ja metsätalouden sekä luonnon ja yhteisön tasapainoisen rinnakkaiselon varmistamiseksi.

Hirvitalousalue päättää alueella olevan hirvieläinkannan perusteella vähennettävien hirvieläinten määrän. Hirvieläinten luvat jaetaan hirvitalousalueittain. Luvat jaetaan edelleen paikallisille riistanhoitoyhdistyksille, jotka jakavat ne metsästysseuroille ja yhteislupa-alueille. Yhteislupa-alue jakaa luvat yleensä pinta-alaperusteisesti, mikä edellyttää riittävän yhtenäisiä ja laajoja metsästysalueita.

Pyydämme, että Tampereen kaupungin luonnonsuojeluohjelman suojelumääräyksiä laadittaessa edellä mainituilla kohteilla turvataan hirvieläinten kannanhoidollisen metsästyksen jatkuminen nykyisellä tasolla tai mahdollisimman vähäisin rajoituksin. Suojelun tavoitteet voidaan sovittaa yhteen metsästyksen kanssa määrittelemällä selkeät poikkeamat kannanhoidollista metsästystä varten.

Perustelut:

Sallitun metsästyspinta-alan pieneneminen kaventaa lupamääriä ja haittaa merkittävästi kannanhoidollista metsästystä. Metsästyksen suunnittelu hankaloituu, jos metsästysalueen sisälle jää laajoja alueita, joilla metsästystä ei voi suorittaa. Tehokkaan ja onnistuneen kannanhoidon kannalta metsästykseen käytettävän alueen tulee olla mahdollisimman yhtenäinen ja pinta-alaltaan riittävä. Liian

suureksi jäävä hirvieläinkanta vaikuttaa negatiivisesti liikenneturvallisuuteen, metsänhoitoon ja maatalouteen sekä voi aiheuttaa vahinkoja kiinteistöjen istutuksille ja puille.

Mikäli hirvieläinten määrää ei voida pitää suunnitellulla tasolla, SRVA-tehtävien määrä alueella kasvaa. Seura hoitaa SRVA-toiminnan alueella; toiminnan hiipuminen metsästysrajoitusten seurauksena vaarantaa viranomaisyhteistyön ja avun saatavuuden. Seran toiminta ei ole pelkkää metsästystä, vaan myös pitkäjänteistä kananhoidollista työtä ja viranomaisten avustamista. Käytössämme oleva metsästystapa on rauhallista koiralla tapahtuvaa metsästystä, joka ei häiritse muiden luonnossa liikkujien toimintaa. Olemme toimineet alueella jo noin 50 vuoden ajan hyvässä yhteishengessä muiden luonnossa liikkujien kanssa.

Ehdotetut käytännön ratkaisut: Kirjataan kohteiden 11, 12 ja 13 suojelumääräyksiin poikkeus, joka sallii hirvieläinten kannanhoidollisen metsästyksen. Lisäksi on huomioitava mahdollinen vieraslajien sekä villisian, ilveksen ja suden kannanhoidollinen metsästys luonnon tasapainon turvaamiseksi, mikäli näitä lupia yhteislupa-alueelle tulee. Varataan metsästykselle riittävän yhtenäiset ja pinta-alaltaan laajat alueet siten, ettei suojelu pirsto metsästysaluetta haitallisesti. Sovitetaan suojelumääräykset yhteen hirvitalousalueen päätösten ja lupakäytäntöjen kanssa. Jatketaan vuorovaikutusta metsästysseuran, riistanhoitoyhdistyksen ja kaupungin välillä toimivien, turvallisten ja luonnon monimuotoisuutta tukevien ratkaisujen löytämiseksi.

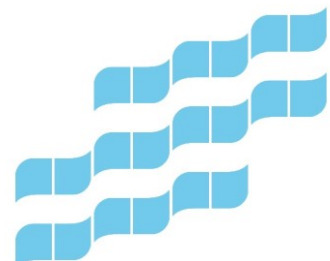
Yhteenveto ja pyyntö jatkotoimista: Tuemme luonnonsuojelun tavoitteita ja katsoimme, että ne ovat yhteensovitettavissa kestävän, kannanhoidollisen metsästyksen kanssa. Pyydämme, että ohjelman jatkovalmistelussa pidetään metsästys mahdollisena edellä esitetyillä periaatteilla kohteilla 11 Korpi-Keso, 12 Uusi-Keso ja 13 Metsä-Kiikkinen. Olemme valmiita osallistumaan kuulemisiin ja jatkokeskusteluihin.

Vastaus: Monipuolinen virkistyskäyttö on tunnistettu useimmilla alueilla tärkeäksi käyttömuodoksi. Lähtökohtaisesti on suunniteltu, että nykyinen virkistyskäyttö alueilla voi jatkua. Tarkempaa käytön ja suojelun yhteensovittamista tehdään myöhemmässä vaiheessa, kun alueiden rauhoituspäätöksiä valmistellaan.

Uusien virkistyskäytön tapojen tai -kohteiden osalta tehdään vaikutusten arviointia tarkemmassa suunnittelun vaiheessa.

5.9 Tampereen Pyrintö ry

Lausunto: Tampereen Pyrintö liikuttaa tuhansia tamperelaisia kaikissa ikäluokissa. Järjestämme Kauppi-Niihaman alueella harjoituksia ja kilpailuja

suunnistuksessa, pyöräsuunnistuksessa ja maastohiihdossa. Kuntoliikkuville järjestämme alueella suosittuja iltarasteja useita kertoja vuodessa. Toivomme laajiemme kilpailu- ja harjoittelukäytön yhteensovittamista luonnonsuojelun tavoitteiden kanssa Kauppi-Niihaman alueella. Näkemyksemme mukaan tämä ei ole ristiriidassa alueen suojelutavoitteiden saavuttamisen kanssa. Lisäksi liikunta- ja urheilutapahtumien ja kilpailujen järjestäminen tuo Tampereelle näkyvyyttä sekä matkailutuloja ja on osa pito- ja vetovoimaa, mikä on syytä, tulee huomioida suojeluehdotusten välillisten vaikutusten arvioinnissa.

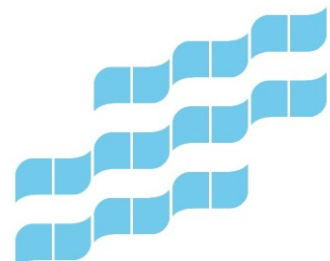
Kaupin olemassa olevien latureittien ja suunnitteilla olevien laajennusten rajaaminen suojelualueen ulkopuolelle nykyisellä latureittien alueella on välttämättöntä harjoitteluolosuhteiden sekä kansallisten ja kansainvälisten kilpailujen järjestämiskyvyn säilyttämiseksi. Latureittien kunnostuksessa ja suunnitellussa laajentamisessa toivomme otettavan luontoarvot huomioon mm. älykkäillä valaistusratkaisuilla ja käytöstä poistuvien reittien metsityksellä. Kilpailukäyttöön tarkoitettujen latureittien kehittäminen on jo nyt – ja kuuluu olla jatkossakin – rajattu ehdotetun suojelualueen luoteiskulmaan, minne myös reittien kehittämisestä laaditun suunnitelman toimenpiteet rajoittuvat.

Kauppi-Niihaman lisäksi järjestämme suunnistusharjoituksia ja kilpailuja ohjelma-
luonnoksen kohteista myös esimerkiksi Korpi-Kesossa ja Uusi-Kesossa. Kaikkien uusien luonnonsuojelualueiden suunnittelussa tulee huomioida myös alueen tuleva suunnistuskäyttö tapauskohtaisesti. Kaupungin perustaessa uusia luonnonsuojelualueita, metsätalouden paine luultavasti kasvaa muilla alueilla. Tämä vaikuttaa suunnistuksen harrastamisen edellytyksiin, lisää karttojen päivitystarvetta ja siten kasvattaa urheilu- ja harrastustoiminnan kustannuksia.

Suunnistuksen kilpailu- ja harjoituskäytön kuormitusta luonnolle voidaan lieventää ympäristönsuojeluviranomaisen kanssa yhteistyössä laadittavilla ohjeistuksilla. Toivomme, että suunnistus olisi sallittua ehdotetuilla luonnonsuojelualueilla ja tarvittaessa kilpailujen sekä harjoitusten järjestämisestä sovittaisiin tapauskohtaisesti luonnonsuojeluviranomaisen kanssa. Ratasuunnittelulla on mahdollisuus vaikuttaa maaston kulumiseen niin, että esimerkiksi samalla rastilla ei käy liikaa suunnistajia. Voimme järjestää mahdollisuuden suunnistuskilpailun vaikutusten tarkasteluun maastossa ennen ja jälkeen kilpailua tai iltarastitapahtumaa.

Toivomme voivamme osallistua luonnonsuojelualueiden jatkovalmisteluun, virkistys- ja harrastuskäytön ja suojelutavoitteiden yhteensovittamiseksi. Ehdotamme myös uusien suojelukohteiden virkistyskäytön analyysiä osana valmistelua.

Vastaus: Monipuolinen virkistyskäyttö on tunnistettu useimmilla alueilla erityisesti kantakaupungissa tärkeäksi käyttömuodoksi. Lähtökohtaisesti on

suunniteltu, että nykyinen virkistyskäyttö alueilla voi jatkua. Tarkempaa käytön ja suojelun yhteensovittamista tehdään myöhemmässä vaiheessa, kun alueiden rauhoituspäätöksiä valmistellaan.

Uusien virkistyskäytön tapojen tai -kohteiden osalta tehdään vaikutusten arviointia tarkemmassa suunnittelun vaiheessa.

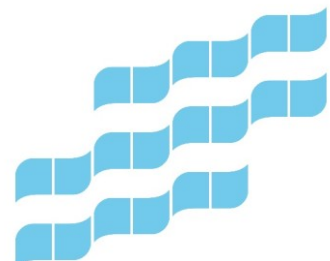
5.10 KooVee ry / suunnistus

Lausunto/palaute: Koovee ja sen suunnistusjaosto järjestää niin iltarasteja, harjoituksia, kiintorasteja kuin kilpailujakin. Näistä pääsevät nauttimaan kaiken ikäiset 5-95 -vuotiaat ja niin 'tavis-tamperelaiset', omat ja naapuriseurojen suunnistajat kuin myös Tampereelle tulevat matkailijatkin. Koovee, Epilän Esa ja Tampereen Pyrintö järjestävät myös 20 000 koululaiselle suunnistuskartat ja -mahdollisuudet vuosittain. Kooveen kartoja on mm. Suolijärvi, Vuores, Lintuhytti, Aito-vuori, Pulesjärvi, Lamminpään – Julkujärven välinen alue ja Teiskon monet maastot. Lisäksi järjestämme kaupunkisprinttisuunnistusharjoituksia ja -kilpailuja mm. Hervannassa, Kaukajärvellä, Vuoreksessa ja Särkänniemessä. Koovee on järjestänyt vuosien varrella monia kansainvälisiä suur tapahtumia ja useita SM-kilpailuja ja kaupunkisprinttikilpailuja.

Tampereen kaupungin strategiassa on toisaalta erilaisten tapahtumien järjestäminen ja toisaalta kaupunkilaisten liikkuminen ja liikuttaminen. Lisäksi tapahtumat tuovat matkailutuloja ja tunnettuutta. Näissäkin strategisisa tavoitteissa luonto, suunnistuskartat ja suunnistustoiminta kantavat oman tärkeän kortensa kekoon.

Metsät ja luonnossa liikkuminen on monien tutkimustenkin mukaan todella tärkeää ihmisten hyvinvoinnille ja henkiselle jaksamiselle tapahtuipa se sitten kävelen, koiran kanssa ulkoillen, maastopyöräillen, polkujuosten tai kartan kanssa suunnistaen. Luontoliikunta alentaa siten terveydenhuollon aina paisuvia kustannuksia. Suunnistuskartan ja -toiminnan ja -kilpailujen yksi hyvä puoli kaupungin kannalta on myös se, että laji ei vaadi MITÄÄN kiinteitä rakenteita – vain kartan ja maaston. Suunnistustapahtumien ja suunnistumahdollisuuksien järjestäminen kannattaa huomioida suojelukohteiden laadinnassa ja -suojelualueiden rajoiteteksteissä.

Suunnistuksen kilpailu- ja harjoittelukäytön yhteensovittaminen luonnonsuojelun tavoitteiden kanssa eri maastoissa on mahdollista, koska suunnistustapahtumissa huolehdimme ja pystymme huolehtimaan arat luontokohteet ja muut suojelutarpeet sekä eläimistön suoja-alueet kunhan tiedot aroista kohteista saadaan ajoissa ratasuunnittelun pohjaksi. Suunnistuskarttoihin ko arimmat alueet merkitään kielletyiksi alueiksi ja tarvittaessa jopa merkitään maastoon kielletyn alueen

nauhoilla ennen tapahtumaa (ja poistetaan tapahtuman jälkeen) - aivan samoin kuin esim jonkun maanomistajan nuoret taimikot. Olisikin tärkeä päästä hyvissä ajoin etukäteen konsultoimaan kaupunkia/Ely:ä/AVI:a (tms) jo ennen kartan tekoa/päivittämistä ja kilpailujen ratasuunnittelua. Tästä olisi hyvä saada selkeä toimintaohje, jotta molemminpuolinen intressi voidaan yhteensovittaa ja vaikka eri seurojen 'suunnistuslupapäivä', jossa käsiteltäisiin eri seurojen kahden seuraavan vuoden suunnistustapahtumien/kilpailujen alueet.

Tarvittaessa voimme osallistua tutkimuksiin suunnistuskilpailujen ympäristövaikutusten toteamiseksi. Näitä tutkimuksia on aiemminkin tehty Suomessa – ainakin massiivisen Jukolan viestin vaikutuksia on tutkimuksin selvitetty ja todettu maastojälkien häviävät maastosta 2-3 vuodessa. Koovee järjesti SM-pyöräsuunnistuskilpailut Lamminpää-Julkujärven välisellä alueella 10.-11.5.2025. Ely-keskus edellytti luvassaan valokuvaamaan maastopolkuja ennen ja jälkeen tapahtuman. Kaksi viikkoa tapahtuman jälkeen otetuissa valokuvissani ei näkynyt MITÄÄN jälkiä tapahtumasta, vaikka koitti kuinka tarkkaan asiaa tutkia ja tiesi rastipaikat ym. Kisan jälkeen rastipaikkoja ei olisi mitenkään maastopoluista huomannut.

Pohjois-Tampereen kohteet

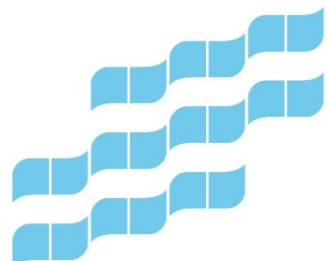
Kooveen karttoja on kaikissa pohjoisosan maastoissa (on Pirttijärvien, Jylhänperän ja Valkeajärven) sekä Kintulammen/Pulesjärven alueella. Edellä mainitut asiat ja ehdotus sopisi kaikkiin näihin kohteisiin silloin kun kisoja siellä järjestetään.

Kantakaupungin kohteet

Kooveen karttoja on Solkimäki-Pitkäähteen, Lahdespohjan-Lahdenperän välisellä alueella ja Hervantajärven alueella. Kilpailuja ei ko Kooveen alueilla järjestetä. Kauppi-Niihama on Tampereen Pyrinnön alueista tärkeä myös Kooveen kannalta.

Tärkeää on, että suunnistuskilpailujen järjestäminen turvataan, koska käytännössä lähes kaikki maastosuunnistuskartat tehdään ja kustannetaan suunnistuskilpailuja varten ja niiden tuotoilla, koska harjoituksista ei ole tuloja juuri lainkaan.

Vastaus: Monipuolinen virkistyskäyttö on tunnistettu useimmilla alueilla erityisesti kantakaupungissa tärkeäksi käyttömuodoksi. Lähtökohtaisesti on suunniteltu, että nykyinen virkistyskäyttö alueilla voi jatkua. Tarkempaa käytön ja suojelun yhteensovittamista tehdään myöhemmässä vaiheessa, kun alueiden rauhoituspäätöksiä valmistellaan.

Uusien virkistyskäytön tapojen tai -kohteiden osalta tehdään vaikutusten arviointia tarkemmassa suunnittelun vaiheessa.

6 Yritysten lausunnot/palaute

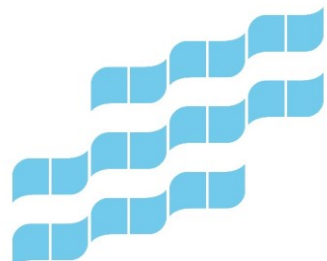
Tiivistelmä lausunnoista: NCC Industry Oy ja Peab Industri Oy edellyttävät lausunnoissaan, että Kintulammin luonnonsuojelualueen laajentaminen tai kohdekortille 9 suunniteltu retkeilyreitti eivät myöhemmin rajoita yritysten toimintaa. NCC Industry Oy ja Peab Industri Oy pitävät tehtyä vaikutusarviointia puutteellisenä ja toteavat, että se tulisi tehdä laajempaan huomioiden jo olemassa oleva yritystoiminta.

Vastaus: Luonnonsuojeluohjelman kohdekortin 9 mukainen Kintulammin laajennosalue ja kohdekortin 10 mukainen Katusuo ovat Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040 retkeily- ja ulkoilualueita, jonka suunnittelussa on turvattava retkeily- ja ulkoilumahdollisuuksien säilyminen ja kehittäminen sekä kiinnitettävä huomiota ympäristön laatuun, alueen ominaisuuksiin ekologisen verkoston osana sekä merkitykseen luonnon monimuotoisuuden kannalta. Pohjois-Tampereen strategisessa yleiskaavassa alueet on niin ikään osoitettu virkistyskäyttöön. Retkeilyreitien linjaus on ratkaistu Teeren taival -ulkoilureittisuunnitelmassa. Pirkanmaan maakuntakaava, Pohjois-Tampereen strateginen yleiskaava ja Teeren taival -ulkoilureittisuunnitelma ovat lainvoimaisia. Retkeilyreitille tai luonnonsuojelualueelle ei ole suunniteltu taukopaikkoja NCC Industry Oy:n tai Peab Industri Oy:n toiminnan läheisyyteen. Luonnonsuojelualueen läheisyys ei suoraan vaikuta olemassa olevaan toimintaan tai sille myönnettäviin lupiin.

Kintulammin laajennosalueen ja Katusuon maankäyttö on ratkaistu aluetta kaavoitettaessa, ja vaikutustarkastelu on tehty osana kaavoitusta. Kohdekorttien 9 ja 10 alueiden sisällyttäminen luonnonsuojeluohjelman kohteiksi edistää sekä maakunta- että yleiskaavan toteutumista, eikä erillinen vaikutustarkastelu suhteessa yritystoimintaan ole enää luonnonsuojeluohjelman yhteydessä tarpeen.

7 Kaupungin muut yksiköt ja palveluryhmät

Kaupungin sisäisiin lausuntopyyntöihin saatiin kolme vastausta. Yleiskaavoitus totesi yhteistyön olleen tiivistä ja ettei luonnokseen ole kommentoitavaa. Myös asemakaavoitus ilmoitti, ettei kommentoitavaa ole. Kolmas lausunto oli liikunnan ja nuorison palveluryhmältä.

Tiivistelmä liikunnan ja nuorison palveluryhmän lausunnosta: Palveluryhmälle tärkein toiminnallinen alue on Kauppi-Niihama. Ulkoilu- ja latureittien jättäminen luonnonsuojelualueen ulkopuolelle riittävine lievealueineen mahdollistaa reitien ja latujen kunnossapidon lainsäädännön ja muiden vaatimusten mukaisesti. Luonnonsuojelualueohjelman luonnoksessa on huomioitu hiihtostadionin mahdollistamien kilpailujen tarvitsemat tietyn tasoiset latuprofiilit. Mahdolliset reitit ja niiden kunnossapito tulee huomioida myös muilla esitetyillä kohteilla.

Niemisenokan ulkoilureitti tulisi rajata esitettävän suojelualueen ulkopuolelle kunnossapidon vuoksi, kuten Kaupissa.

Erityisesti kaupunkialueen kohteilla on lähivirkistykselle tärkeää virkistyskäyttöä, joilla järjestetään myös erilaisia tapahtumia esimerkiksi suunnistuksessa. Nykyisenkaltainen alueiden käyttö ja tapahtumien mahdollistaminen tulisi kirjata ohjelmaan käyttäjien kannalta riittävästi ja selkeästi.

Vastaus: Kauppi-Niihamassa ulkoilu- ja latureittien rajausta luonnonsuojelualueen ulkopuolelle on toteutettu palveluryhmän ulkoliikunnan olosuhdepalveluiden kanssa yhteisesti sovitulla tavalla. Reitit ja niiden kunnossapito huomioidaan myös muilla kohteilla. Luonnosvaiheen jälkeen Kauppi-Niihaman rajausta on vielä muokattu siten, että ladut sijaitsevat koko Kauppi-Niihaman alueelta 50 metriä leveässä metsäkäytävässä, joka ei ole luonnonsuojelualue.

Monipuolinen virkistyskäyttö on tunnistettu useimmilla alueilla tärkeäksi käyttömuodoksi. Lähtökohtaisesti on suunniteltu, että nykyinen virkistyskäyttö alueilla voi jatkua. Tarkempaa käytön ja suojelun yhteensovittamista tehdään myöhemässä vaiheessa, kun alueiden rauhoituspäätöksiä valmistellaan.

